

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2024

SVENSKA INSTITUTET I ATHEN

SWEDISH INSTITUTE at ATHENS

Utgivare: Stiftelsen Svenska institutet i Athen (SIA)

Adress i Grekland: Mitseon 9, 117 42 Athen, Grekland

swedinst@sia.gr

Adress i Sverige: Skeppargatan 8, 114 52 Stockholm, Sverige

sia@medelhavsinstitutet.se

www.sia.gr

Facebook: Swedish Institute Athens

Instagram: swedinst

Youtube: Swedish Institute at Athens

Fotograf Vasilis Theodorou har bidragit med bilder och bildbearbetning till denna verksamhetsberättelse.

Layout: Julia Habetzeder

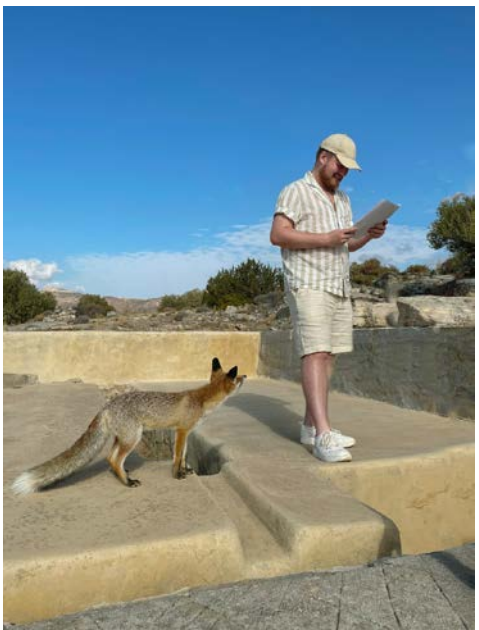
Översättningar: Jenny Wallensten

Omslagsbild: Anghistri i vårskrud.

© Stiftelsen Svenska institutet i Athen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION	4	UNDERSVNING	26
Om Svenska institutet i Athen	4	Universitetskurser	26
Institutet i Grekland	4	Övriga kurser	26
Institutet i Sverige	5	KULTUR OCH UTÅTRIKTAD VERKSAMHET	31
Direktörens hälsning	5	Film	31
FORSKNING	7	Teater	31
Fältarkeologiska projekt	7	Litteratur	31
Materialstudium	14	Konst	33
Övriga forskningsprojekt	14	Kulturarv	34
Vetenskapliga samarbeten	15	Utåtriktad verksamhet	34
Personalens vetenskapliga verksamhet	15	GÄSTHEMMET I KAVALLA	37
Stipendiater och gästforskare	18	Intendentens hälsning	37
Seminarier och föreläsningar	20	Stipendiatripp	37
Konferenser och workshops	22	PERSONALEN 2024	40
Publikationer	23	STYRELSEN 2024	40
Nordiska biblioteket	25	SVENSKA INSTITUTET ÖNSKAR TACKA	43

INTRODUKTION

Om Svenska institutet i Athen

Svenska institutet i Athen (SIA) är en stiftelse som verkar inom forskning, utbildning och kultur. Institutets ändamål är enligt stadgarna:

- att främja utforskandet av Greklands antika kultur
- att förmedla kunskap därom och därmed berika vår egen kultur
- att stimulera och understödja kulturutbytet mellan Sverige och Grekland

Verksamheten fokuserar därmed på arbete inom det antika Greklands arkeologi och historia. Institutets profil har dock breddats avsevärt under de år som gått sedan Institutet öppnade för verksamhet 1948 och inkluderar även studier av senare perioder, liksom andra Greklandsrelaterade ämnen inom samhällsvetenskap och humaniora. Arkeologinämnets tvärvetenskapliga karaktär innebär att Institutet dessutom ofta arbetar med kollegor från naturvetenskaperna. För enskild arbetsvistelse står SIA till förfogande för samtliga akademiska discipliner.

Den vetenskapliga verksamheten inbegriper arkeologiskt fältarbete, intern och extern forskning, föreläsningar och löpande seminarier, konferenser och workshops, universitetskurser och mästarklasser samt forskningsfrämjande via stipendieutdelning.

Svenska institutet i Athen ligger på Mitseongatan 9, i ett nyklassicistiskt hus intill Akropolis södra sluttning.

Institutet arbetar även för att främja ett kulturutbyte mellan Grekland och Sverige. Inom ramen för detta organiserar vi evenemang som exempelvis foto- och konstutställningar, författarträffar, konserter och filmvisningar. Institutet arbetar även för att skapa nätverk mellan yngre svenska och grekiska konstnärliga utövare, genom samarbeten med högre institutioner för konst och musik i de bägge länderna.

Institutet i Grekland

Institutet grundades 1946 och slog upp portarna för verksamhet 1948. Idag räknas SIA till de 20 så kallade "utländska arkeologiska skolorna" aktiva i Athen. Denna status ger rätt att utföra arkeologiskt fältarbete i Grekland, något som samtidigt medför skyldighet att årligen presentera vunna resultat vid en offentlig sammankomst (Årsmötet), att erbjuda öppna bibliotekssamlingar (Nordiska biblioteket) samt att ge ut en vetenskaplig tidskrift där de arkeologiska resultaten publiceras (*Opuscula*, utgiven tillsammans med Svenska institutet i Rom). Vår verksamhet på plats i Grekland regleras av grekisk lagstiftning vilket innebär att Institutet har vissa plikter även gentemot mot sin grekiska huvudman, dvs. det grekiska Kulturministeriet.

Institutet i Sverige

Institutet har sitt säte i Stockholm. Där ligger även det kansli SIA delar med de två andra medelhavs-instituten, systerinstituten i Rom och Istanbul. SIAs verksamhet finansieras till största delen genom statsbidrag från Utbildningsdepartementet, enligt regleringsbrevet avseende anslag inom området utbildning och universitetsforskning. Den arkeologiska verksamheten, liksom konferensverksamheten, finansieras av externa bidrag.

Direktörens hälsning

Svenska institutet i Athen ser tillbaka på ett spännande 2024. Istället för att hamna i skuggan av jubileumsårsprogrammet levererade 2023 ett spännande program med många nya inslag. Främst bland nyheterna kan nämnas de två utgrävningsprojekt som initierades, ett i Saroniska bukten, i trakter där svenska arkeologer arbetat sedan 1894, och ett i närheten av Kavalla i norra Grekland, vilket med ett kortvarigt undantag är ny mark för SIAs forskning. Ett nytt format för vetenskapliga presentationer skapades också i form av *Retracing Connections Research Dialogues*. Istället för att låta förberedda inlägg stå i fokus ger dialogerna plats för det direkta vetenskapliga samtalet kollegor emellan och de nya tankar som spontant uppkommer där. Tanken att diskussionen är det som leder forskningen framåt, såväl som in på intressanta stickspår, ser vi som helt centralt på SIA. Det är en av anledningarna till att vi lägger mycket energi på att skapa ett rikt program av olika typer av vetenskapliga sammankomster och söker att odla ett diskussionsklimat där alla får komma till tals och vågar fråga det de vill.

Bland kulturarrangemangen stod litteraturen i centrum under 2024 och det är roligt att vid tillbakablickandet se att klassisk svensk poesi var ett viktigt inslag i programmet. Via moderna översättningar kan en ny grekisk publik nu nås av Karin Boye och Edith Södergrans dikt och liksom vi slås av hur samtida de låter. Utmaningarna med att översätta poesi gick som en röd tråd igenom evenemangen och åter hamnade dialogen i fokus, mellan grekiska och svenska, mellan översättare och poet, mellan tidigt 1900-tal och tidigt 2000-tal och mellan Grekland och Sverige. Vi ser fram emot att fortsätta liknande poetiska samtal, vilka på ett oväntat sätt illustrerar SIAs vilja att dess uppdrag om kulturutbyte mellan Grekland och Sverige skall röra sig åt bägge håll.

Det svenska tobaksmonopolet donerade Kavallahuset till Svenska institutet för snart 50 år sedan, för att användas som gästhem. Sedan dess erbjuder huset en fantastisk arbetsmiljö för forskare och konstnärliga utövare. Det är inte bara effektivt och stimulerande att åka bort från vardagen för att koncentrera sig på ett projekt under en kortare eller längre period, gästernas sammansättning gör att man i Kavallahuset också kan låta sig inspireras av det spännande mötet mellan konst och vetenskap. Just fascinerande

erfarenheter av detta möte återkommer ofta i samtal med gästerna, som menar att det är en viktig del i husets speciella kreativa atmosfär. Fotografer och författare hittar mer gemensamt med sociologer och ingenjörer än de kanske förväntat sig och den andres blick på ens eget material blir en värdefull inspirationskälla. En vistelse i Kavallahuset blir helt enkelt något mer än summan av beståndsdelarna, vilket illustreras fint i den stipendiatripprapport som återfinns i sektionen om Kavallahuset.

Jag avslutar med en snabb blick både bakåt och framåt. 1995 slog de svenska, danska, finska och norska arkeologiska instituten ihop sina boksamlingar och skapade så det Nordiska biblioteket. Nordiska biblioteket är ett stadigt växande bibliotek och har idag utvecklats till en betydelsefull vetenskaplig resurs likaväl som en viktig plattform för nordiskt och internationellt samarbete. Inte bara ger det unga forskare möjligheten att skapa sig ett nordiskt akademiskt nätverk, ett arbetspass på biblioteket är också en fantastisk möjlighet att slipa sina kunskaper i andra nordiska språk! Under 2024 registrerade Nordiska biblioteket det högsta antalet besökare någonsin, vilket bådär gott inför jubileumsåret 2025. Håll utkik efter höstens festarrangemang som kommer att belysa bibliotekens roll idag och i framtiden, kanske viktigare än någonsin?

Jenny Wallensten

Trappan leder upp mot kontor och gästrum. I fonden syns skulpturen "Ulrika" av Johan Röing, ett lån från Statens konstråd.

FORSKNING

Fältarkeologiska projekt

Sverige har en lång historia av arkeologiska undersökningar i medelhavsområdet. Redan 1894 genomfördes en första fältkampanj och sedan 1976 har Svenska institutet i Athen privilegiet att i egenskap av så kallad arkeologisk skola kunna bedriva upp till sex fältarkeologiska projekt per år.

Asine, Argolis

Det arkeologiska arbetet i Asine och arbetet med material därifrån har pågått ända sedan 1922, då kronprins Gustaf Adolf fick tillstånd att genomföra en första fältkampanj. Under jubileumsåret 2022, 100 år senare, inleddes en maritim studie som undersöker den förmodade platsen för Asines hamn.

Asine from the Sea: ett grekisk-svenskt maritimt fältprojekt

Ann-Louise Schallin & Niklas Eriksson

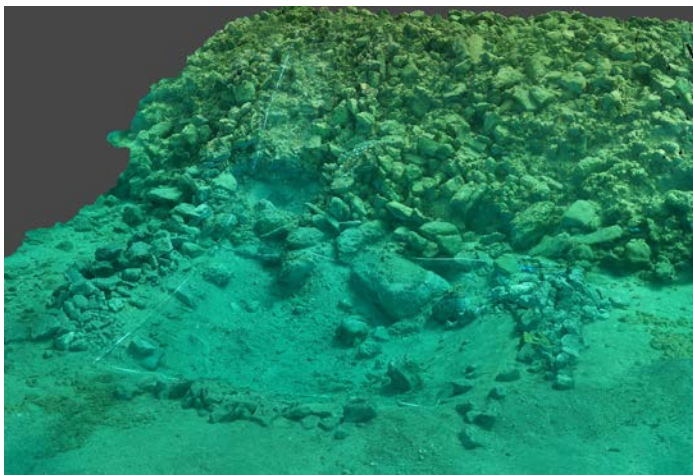
De arkeologiska inventeringarna 2021 och 2022 gav information om en stor uppbyggd hamnstruktur

strax väster om Kastrakiklippan. Det är dock svårt att bestämma när strukturen först uppfördes. De geologiska processerna i området är komplicerade vilket betyder att det är osäkert när och hur den uppbyggda strukturen hamnade under vattenytan.

Under kampanjen 2024 genomfördes därför en utgrävning på havsbotten i syfte att finna kulturlager och fynd som kan användas för att underlätta dateringen. Stratigrafin består huvudsakligen av två lager. Det första lagret är ett löst, lätttröligt lager av sand med enstaka keramikfragment. Detta lager fortsätter homogent ner till stora stenar som fallit ut ur hamnplattformen. Det översta lagret, som var ungefär 20–30 cm tjockt, bestod av sand och saknade fynd. Stenstrukturen fortsätter ner till havsbotten och keramikskärvor och andra artefakter hittades emellan stenarna som hade fallit ned från plattformen.

Arbetet fortsatte med undersökningar mellan och under de tätt sammanpackade blocken i stenstrukturen. Här upptäcktes senantika amforafragment vars läge visar att dessa deponerades antingen

På klippan Kastraki finns de arkeologiska lämningarna av antikens Asine. Just nu undersöks havsbotten i bukten för att förstå eventuella hamninstallationer. Under ytan finns spår av en plattform. Förhoppningen är nu att kunna datera denna konstruktion via arkeologiskt material återfunnen i denna.

samtidigt som plattformen byggdes, eller när den övergivits och kollapsat.

Direktörer: Ann-Louise Schallin (Stockholms universitet), Panagiota Galiatsatou (Grekiska kulturministeriets marinarkeologiska enhet)

Vetenskapligt ansvarig: Ann-Louise Schallin

Fältansvarig: Niklas Eriksson (Stockholms universitet)

Övriga medverkande: Staffan von Arbin, Jens Lindström, Andreas Sotiriou, Kaiti Taganidou

3D-modelling of the archaeological site of Asine

I juni 2024 dokumenterade Michael Lindblom, Daniel Löwenborg och Karl-Johan Lindholm den arkeologiska platsen Asine, inklusive Barbounakullen med hjälp av drönarfotografering, i syfte att skapa en aktuell 3D-modell som skall användas både för undervisning i digital humaniora och arkeologi och som hjälpmedel för framtida forskning.

Kalauireia/Poros, Saroniska bukten

Redan 1894 reste svenska arkeologer till ön Kalauireia i Saroniska bukten för att undersöka en betydelsefull Poseidonhelgedom, berömd för eftervärlden inte minst eftersom talaren Demosthenes begick självmord där år 322 f.Kr. På 1990-talet fick SIA möjlighet att återvända och återuppta arbete på platsen och har sedan dess regelbundet genom-

fört arkeologiska studier i och omkring helgedomen.

Två cisterner från Poseidonhelgedomen i Kalauireia

Patrik Klingborg

Under 2024 fortsatte undersökningen av materialet från det cisternsystem som grävts ut i Poseidonhelgedomen på Kalauireia (dagens Poros). Primärt låg fokus på att etablera materialets kronologiska spridning genom att studera keramiken. Därtill genomfördes en analys av de över 400 glasfragment som påträffats under utgrävningsarbetet. Slutligen kunde en stor mängd spridda fynd identifieras och dokumenteras, till exempel ett fragment av en kolonntrumma och en tidigromersk lampa. Dessa fynd kommer att vara av stor vikt för att avgöra när cisternerna fylldes igen.

Direktör: Arto Penttinen (SIA)

Vetenskapligt ansvarig: Anton Bonnier (Uppsala universitet)

Projektansvarig, cisternstudien: Patrik Klingborg (Uppsala universitet)

Övriga medverkande: Yorgos Brokalakis, Georgia Galani, Kristian Göransson, Dominic Ingemark, Dimitris Michaelides, Dimitra Mylona, Katerina Papayianni, Maria Roussou, Jenny Wallensten, Julian Wareing

*Stoa A, en kolonnad
uppförd i Kalauireia under
klassisk tid.*

Palamas/Vlochos, Thessalien

Sedan 2016 arbetar SIA i västra Thessalien tillsammans med den länsantikvariska myndigheten i Karditsa. Arkeologerna har lokaliserat en hittills oidentifierad stad, vilken tillsammans med ett omfattande omgivande område undersöks med digitala metoder likaväl som med traditionell utgrävning.

The Palamas Archaeological Project

Robin Rönmlund

Institutets mångåriga samarbete med de lokala arkeologiska myndigheterna i Karditsa fortsatte under 2024 med inventering och grävningar i kommunen Palamas med omnejd. Arbetet utfördes vid flera platser under sensommaren, och till skillnad från fjolåret utan dramatiska naturkatastrofer, men med många spännande resultat.

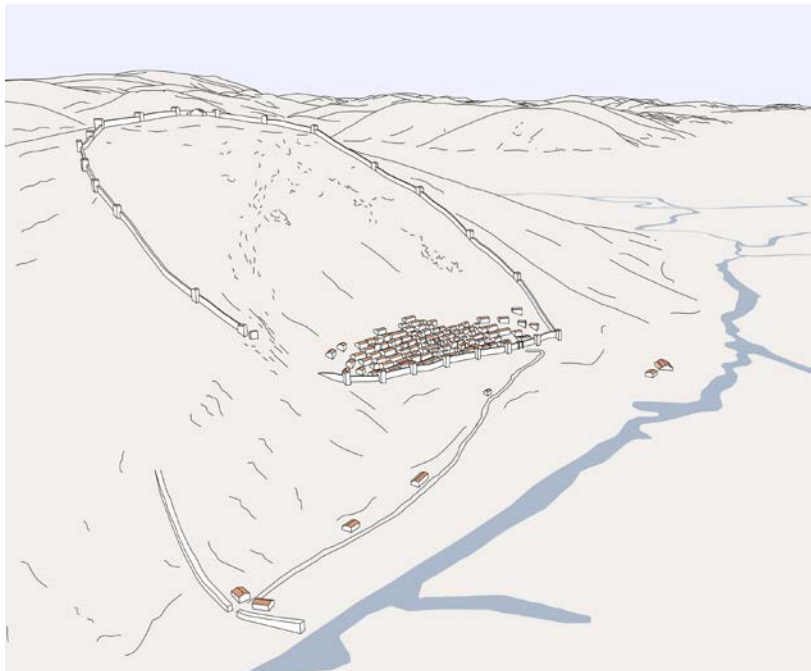
Under Fotini Tsiouka och Johan Klanges ledning gick grävningarna i de antika stadslämningarna vid byn Vlochos in i ett intensivt skede, med parallella grävningar i två schakt. Det första, Schakt 3, påbörjades redan under fjolåret men fick överges på grund av översvämningen som drabbade regionen under pågående fältarbete. Syftet med Schakt 3 var att genom geofysiska undersökningar undersöka den stora byggnad som påträffats på platsen under tidigare år. Elektroresistivitetsundersökningen från 2022 hade gett mycket detaljerade resultat som visade att byggnaden troligen var en så kallad stoa, en kolonnad som under den klassiska antiken nyttja-

des som en slags offentlig byggnad med många användningsområden. Byggnaden såg ut att vara cirka 40 meter lång, med två bakomliggande flyglar kring en innergård. För att pröva om så verkligen var fallet, placerades Schakt 3 tvärs över byggnadens mittdel i hopp om att påträffa fynd som kunde ge indikationer på dess ålder och användning.

Grävningarna visade att byggnaden hade en monumental yttervägg vilken vette mot stadens stora huvudgata, med grundfundament i välhuggna stora stenblock. Insidans vägg vette mot en innergård, och husgrundens smalare bredd tyder på att den kan ha varit öppen med en kolonnad runt innergården. Inuti byggnaden påträffades flera figurinfragment i terrakotta och skärvor av dryckesbägare av finare slag. Detta tyder på att den kan ha använts för religiösa sammankomster, av fynden att döma under 200-talet f.Kr., vilket torde vara när byggnaden också uppfördes. På dess innergård, precis utanför byggnaden, identifierades flera stora och kompletta taktegel blandat med rasmassor från en kollaps. Det förefaller som om byggnaden förstörts vid något tillfälle, varpå tegelpannor glidit ner från takkonstruktionen och krossats mot marken nedanför. Takteglet är av en typ vanlig under 100-talet f.Kr., vilket stämmer med vår nuvarande hypotes att staden förstördes i mitten av detta århundrade i samband med det fjärde Makedoniska kriget (149–148 f.Kr.).

Efter att staden förstördes verkar platsen ha varit mer eller mindre övergiven fram till den

*På och kring kullen
Strongiovouni döljer sig
lämningarna av en ännu
oidentifierad antik stad.*

Konstnärlig tolkning av den befästa boplatsen på Kourtikiano Vouno vid Metamorfosi som den troligen såg ut på 500-talet e.Kr.

Flygfotografi över utgrävningsområdet vid Metamorfosi sydslutningen på Kourtikiano Vouno.

Ditte Kvist Johnson med ett fragment av en terrakottafigurin påträffat under grävningarna vid Vlochos.

romerska perioden i slutet av 200-talet e.Kr., då en ny, om än mindre, stad anlades på samma plats. Av de geofysiska undersökningarna att döma hade denna en tät bebyggelse och skyddades av en ansenlig försvarsmur med över tjugo torn. För att närmare datera denna stadsanläggning placerades Schakt 4 i detta område. Till en början fanns inga direkta spår av någon stadsbebyggelse i schaktet, men väl rester av vad som möjligen är hyddliknande hus från den tidiga medeltiden. När väl dessa avlägsnats påträffades dock omfattande lämningarna av den romerska bebyggelsen, med välbygda husgrunder och spår av bemålad vägputs. Stora mängder keramik och glasfragment – samt ett par mynt slagna under Delmatius och Valentinianus – daterade byggnadens slutskede till 300-talet e.Kr., då staden troligen förstördes och övergavs ånyo. Det skulle dröja tvåhundra år till mitten av 500-talet e.Kr. innan människor åter bosatte sig på platsen, men inga spår från denna period påträffades i Schakt 4.

Ungefär fyra kilometer väster om stadslämningen vid Vlochos påträffades dock ansenliga mängder spår från denna tid. På kullen Kourtikiano vid byn Metamorfosi har Ian Randall sedan 2021 lett en om-

fattande inventering av arkeologiska lämningar på markytan, vilken kunde avslutas under 2024. Platsens omfattande befästningsverk var kända sedan tidigare, men inventeringsarbetet gav detaljerad information om deras omfattning, konstruktion och datering. I korthet förefaller det som om kullens topp befästs i tre separata omgångar, först under 400-talet f.Kr., sedan igen under 200-talet f.Kr. och en sista gång under 500-talet e.Kr., alltså under närapå ett tusenårigt tids-
spann. Arbetet på kullen inbegrep också en mycket noggrann insamling av keramik från markytan, vilket gav viktig information angående mänsklig aktivitet på platsen. Fragment av kultfiguriner och offerrelaterad keramik visar att kullen under 500-talet f.Kr. också verkar ha fungerat som en helig plats innan den befästes. Stora mängder vardagskeramik från 200-talet f.Kr. visar att en ansenlig grupp människor bebodde det lilla fort som fanns på platsen under den hellenistiska perioden. Detta var en överraskning eftersom kullens topp inte har tillgång till färskvatten.

Under 500-talet e.Kr. hade även slutningen nedanför kullens topp omgärdats av starka försvarsmurar. Detta indikerade att en boplats placerats här, kanske till och med en liten stad. För att pröva denna hypotes genomfördes mindre utgrävningar här under 2024, ett arbete som på grund av den starka lutningen och erosionen i området visade sig vara mycket svårt. Resultaten var dock mycket intressanta, då de bekräftade ansenlig bebyggelse på platsen med gott om fynd från kejsar Justinianus tid (527–565 e.Kr.). En möjlig tolkning är att anläggningen anlades av just denne kejsare som del i den omfattande återbefästningen av Balkanhalvön som beskrivs av den samtide författaren Prokopios.

Palamasområdet har även lämningar från långt äldre tider. Thessalien är generellt känt för sina förhistoriska boplatshögar, så kallade *magoules*. Dessa skapades genom att stenåldersbyar förstördes och återupbyggdes på samma plats upprepade gånger,

med de nya husen ovanpå de rivna resterna av sina föregångare. Dessa låga kullar ligger utspridda överallt i landskapet kring Palamas; vissa kända sedan tidigare, andra inte. Under 2024 inventerades ett tiotal sådana platser, varav fyra hittills okända. De flesta ligger idag på modern åkermark. Den årliga plöjningen för därför upp mängder av förhistorisk keramik till ytan och skärvorna ger goda indikationer på när platserna var bebodda. Överlag verkar *magoules* i området höra till en period från den mellersta stenåldern till början på bronsåldern (6000–3000 f.Kr.), varpå boplatsernas antal minskar och större samhällen formas. Den mest överraskande upptäckten under inventeringen var dock inte en boplatsskulle, utan en cirkelformad vallanläggning vid platsen Lykorema. Keramik i markytan placerar dess konstruktion till stenåldern, men dess funktion och betydelse är ännu okänd.

Som en liten bonus till alla dessa resultat ledde Derek Pitman en geofysisk undersökning av Makrya Magoula, en låg kulle vid floden Rongozinos östra bank, ungefär 15 kilometer söder om Vlochos. Kullens helt platta topp hade vid tidigare utgrävningar genomförda av de lokala myndigheterna visat sig ha omfattande lämningar från bronsålder och hellenistisk tid. Undersökningar med magnetometer och resistivitetsmätare gav överraskande resultat. Mätningarna indikerar nämligen att kullen krönts av inte bara en, utan två större byggnader, bägge med innergårdar antagligen omgivna av kolonnader. En inskrift som återfanns på platsen på 1950-talet nämner ett rådhus (*bouleion*) och en helgedom till Herakles, och kanske är det just dessa som syns i de geofysiska resultaten.

Direktörer: Maria Väiopoulou (Länsantikvariska myndigheten i Karditsa) & Robin Rönnlund (Göteborgs universitet)

Vetenskapligt ansvariga: Maria Väiopoulou & Robin Rönnlund

Fältansvariga: Fotini Tsiouka & Robin Rönnlund

Biträdande fältansvariga: Johan Klange, Rich Potter, Derek Pitman & Ian Randall

Hantering av arkeologiska fynd: Fotini Tsiouka & Danai Kalogerini Samouri

Schaktansvariga: Fotini Tsiouka & Johan Klange

Övriga medverkande: Hilde van der Heul, Sotiria Dandou, Tiger Huffinley, Melanie Wikström, Nikos Siaperas, Ditte Kvist Johnson, Christina Graki, Georgios Tsioukas

Pergamos, Östra Makedonien

I juni 2024 kunde SIA inleda ett nytt arkeologiskt projekt i samarbete med den länsantikvariska myndigheten i Kavalla. Studien undersöker den under antiken kraftigt befästa platsen Pergamos. Pergamos namn har kunnat identifieras via skriftliga källor, men platsen har hittills inte har studerats av arkeologer.

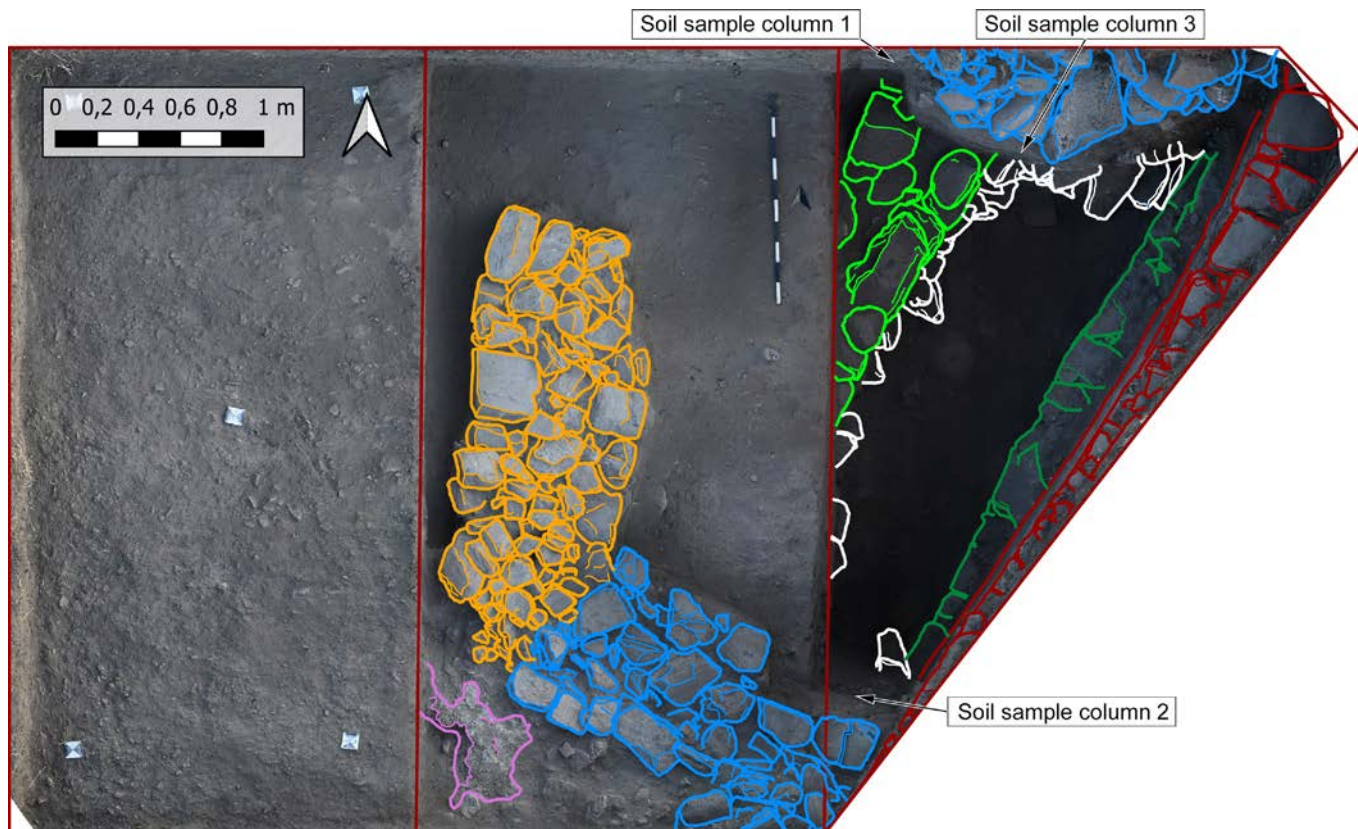
Ancient Pergamos Project

Patrik Klingborg & Georgia Galani

Under projektets första kampanj genomfördes dels en begränsad fältinventering, dels utgrävningar precis innanför de södra murarna. Den keramik som påträffades under ytinventeringen är idag kraftigt

*Samuel Blixt,
Patrik Klingborg,
Georgia Galani,
Anna Carlsson och
Hannes Lidström
arbetade i Pergamos
2024.*

Murarnas olika faser, från äldst till yngst. Vit: kollaps eller stenfyllning. Ljusgrönt: senromersk byggnad. Mörkgrönt: senromersk befästningsfas 1. Mörkrött: senromersk befästningsfas 2. Orange: fundament för sen struktur. Lila: puts (associerad med den sena strukturen?). Blå: sen kollaps.

Schaktet, med försvarsmurarna (400-tal e.Kr?) till höger.

eroderad och därmed svårdaterad. Utgrävningskampanjen var däremot mycket framgångsrik. Lämningar från åtminstone två strukturer kunde identifieras, en som troligen skall dateras till senromersk tid (330–600 e.Kr.) och en som är från en betydligt senare period. Utöver detta kunde två befästningsfaser, en övre och en undre, beläggas. Troligen är båda senromerska; dock användes den undre för att förstärka de äldre arkaiska murarna medan den övre byggdes för att höja befästningarna. Under utgrävningsarbetet påträffades även stora mängder keramik, nästan 5 000 skärvor daterbara från sen bronsålder till åtminstone senromersk tid. Hellenistisk och klassisk keramik återfanns två meter ned i lagren, dock blandat med senare material. Det verkar därmed som om vi inte ännu nått orörda lager från dessa tidiga perioder. Utöver keramiken hittades stora mängder

slagg, vissa metallfynd, glas, en potentiell halvädelssten, fragment av kvarnstenar, vävtyngder samt osteologiskt material.

Direktörer: Stavroula Dadaki (Länsantikvariska myndigheten i Kavalla) & Patrik Klingborg (Uppsala universitet)

Vetenskapligt ansvariga: Patrik Klingborg & Georgia Galani (SIA)

Övriga medverkande: Penelope Malama, Samuel Blixt, Hannes Lidström, Anna Carlsson.

Saroniska buktens småöar

Under höstterminen 2024 inleddes ett nytt fältprojekt i Saroniska bukten, i syfte att systematiskt dokumentera dess mindre öar. Genom att integrera topografisk kartläggning, etnografiska studier och miljöanalyser siktar *The Little Islandscape of the Saronic Project* (LISP) på att under kommande säsonger skapa en heltäckande förståelse av de mindre öarnas roll i regionala maritima och ekonomiska nätverk. De mindre saroniska öarna är, trots att de ligger i direkt anslutning till populära turistmål som Aigina och Poros, förvånansvärt utforskade. I takt med att turismen och infrastrukturella satsningar i området ökar, hotas öarnas orörda arkeologi, varför denna undersökning är av avgörande betydelse för bevarandet av regionens kulturarv.

The Little Islandscape of the Saronic Project

Chris Nuttall

LISPs första säsong fokuserade på öarna Anghistri och Doroussa, där arkeologerna kartlade arkeo-

logiska lämningar med hjälp av fältinventering. På Anghistri låg tyngdpunkten på ett skogsområde där preliminära fjärranalysundersökningar (*remote sensing*) indikerade hög arkeologisk potential. Särskild uppmärksamhet ägnades Bariama, en plats med förhistoriska lämningar vilka tidigare forskning har tolkat som en bosättning från tidighelladisk tid (3000–2400 f.Kr.). SIAs arkeologer hittade tydliga bevis för långvarig aktivitet på udden, liksom indikationer på förhistoriska regionala utbytesnätverk. Intressant nog har icke-lokal sten inkorporerats i vissa terrassmurar.

Även i Aponissosområdet identifierades spridda keramikfragment och arkitektoniska lämningar som antyder aktivitet från förhistorisk tid fram till tidigmodern period. Runt sjön Aponissos visade ytfynd på intensiv senromersk (ca 300–700 e.Kr.) aktivitet, kanske kopplad till den närliggande kyrkan Aghios Nikolaos. En tydlig koncentration av klassisk/hellenistisk keramik och takpannor indikerar att en antik gård en gång låg på de moderna terrasserna ovanför kyrkan.

På Doroussa upptäcktes en stor befäst plats med hög koncentration av senromersk keramik. Murar med potentiella torn kunde identifieras, vilka visar platsens strategiska roll i försvaret av maritima rutter genom Saroniska bukten. Den moderna kyrkan Profitis Ilias, belägen på öns topp, tycks ha haft en bysantinsk föregångare, då keramik från bysantinsk tid, liksom oljelampor med inristade kors och en unik skulpterad marmorelare, också från bysantinsk tid, hittades på sluttningarna.

Direktör: Chris Nuttall (SIA)

Biträdande direktörer: Filmo Verhagen (Uppsala universitet), Axel Frejman (Leidens universitet)

Projektpersonal: Myrto Veïkou (Patras universitet), Aris Varis (Universität Tbingen) & Giorgos Stergiou (National and Kapodistrian University of Athens)

Övriga medverkande: Anna Carlsson, Sara Falk, Filippo Lepori, Filip Swital, Hannes Odstam, Sebastian Davidsson & Anestis Agiannoglou (Uppsala universitet), Loke Elvegrd (Bergens universitet) & Manolis Papadakis (Universität Tbingen).

Det antika Attika

Landskap, landanvändning och konnektivitet

Anton Bonnier

2023 extraherades en borrhärna ur gamla sjösediment i den stora våtmark som ligger vid Anavyssos i sydöstra Attika. Arbetet utgr en del av projektet *Landskap, landanvändning och konnektivitet i det antika Attika* som leds av Anton Bonnier (Uppsala universitet) med finansiering från Vetenskapsrådet. Projektets syfte är att genom en kombination av arkeologiska och historiska källor samt pollendata undersöka förändringar i jordbruksproduktion och odlingsstrategier i det antika Attika. Under 2024 har borrhärnan analyserats av palynologen Katerina

Kouli (National and Kapodistrian University of Athens) och hennes doktorand Grammatiki Vasileiadi. Den senare var under 2024 anställd av Institutet för att genomföra pollenanalyser på prover från borrhärnan. Ett stort antal prover har tagits med specifikt fokus på det sista årtusendet f.Kr. Vi kommer nu att sammanställa resultaten från pollenanalyserna tillsammans med geokemiska XRF-analyser (*X-Ray Fluorescence*, röntgenfluorescens) för att identifiera skiften i vegetation och markanvändning i området under denna period.

Ovan: Chris Nuttall r ansvarig för projektet LISP.

Nedan: Grammatiki Vasileiadi analyserade pollenmaterial från Anavyssos, här syns spår av amban Arcella.

Materialstudium

Museiarbete i Nafplion och Chania

Under 2024 koncentrerades materialbearbetningen i Nafplion (material från Midea) till att samla information till en digital databas som skall användas i vidare publiceringsarbete och därefter göras öppet tillgänglig. Ann-Louise Schallin ledde arbetet, vilket utfördes under fyra veckor tillsammans med Lina Enevång Viklund och Zara Elfros.

Till följd av vår långvarige och mycket uppskattade kollega Erik Hallagers bortgång fick arbetet med material från utgrävningarna i Chania ställas in.

Projektledare, Midea: Ann-Louise Schallin (Stockholms universitet)

Övriga medverkande: Lina Enevång Viklund och Zara Elfros (Stockholms universitet)

Projektledare, Chania: Maria Andreadaki Vlaszaki (Chanas länsantikvariska myndighet), Ann-Louise Schallin (Stockholms universitet) och Erik Hallager † (Danska institutet i Athen).

Övriga medverkande: Don Evelyn, Angeliki Grammatikaki, Birgitta Hallager och Anaya Sarpaki.

*Den arkeologiska platsen
Ptolemais, Kyrenaika i
dagens Libyen.*

Övriga forskningsprojekt

Grekerna i antikens Kyrenaika

Kristian Göransson (Göteborgs universitet) driver sedan år 2020 ett forskningsprojekt vid SIA finansierat av Riksbankens Jubileumsfond: *Kontakt och konflikt: grekerna i antikens Kyrenaika*. Projektet syftar till att undersöka en del av den antika grekiska världen som sällan uppmärksammas, nämligen Kyrenaika i östra Libyen. Där låg den viktiga grekiska staden Kyrene och i projektet studeras staden samt det omgivande territoriet. Projektet bygger på studium av de antika skriftliga källorna samt resultat från arkeologiska utgrävningar i området. Syftet är att skildra Kyrenaikas kontakter med libyerna såväl som med den grekiska världen i stort. Under 2024 (projektets sista år) har arbetet fortskridit planenligt med studieperioder i forskningsbibliotek enligt följande. I Athen: arbete i Nordiska biblioteket samt biblioteken tillhörande The British School at Athens och The American School of Classical Studies at Athens i januari, februari, juni och juli; i München: arbete i biblioteken tillhörande Institut für Klassische Archäologie vid Münchens universitet samt Kommission für Alte Geschichte und Epigraphik des Deutschen Archäologischen Instituts i april; i Rom: arbete i Svenska institutet i Roms bibliotek i okto-

ber. En del av projektets resultat presenterades med ett paper på konferensen *Greek Colonization and Indigenous Communities: Rethinking Encounters in the Ancient World* vid Princeton University Athens Center, Athen 10–11 juli.

Martin P. Nilssons korrespondens

Michael Konaris arbete med den framstående svenske religionshistorikern Martin P. Nilssons korrespondens fortsatte under 2024 och utökades i viss mån till att inbegripa även annat material. Under året publicerades en essä som diskuterar den vetenskapliga rasismens roll i Nilssons arbete. Vidare presenterades, vid ett symposium om Nilssons verk, dennes brevväxling och intellektuella utbyte med den nära vännen (och religionshistorikern) Arthur Darby Nock. Konaris gavs även tillfälle att studera viktigt opublicerat material i Lunds universitetsbibliotek, vilket skall införlivas i den monografi som behandlar korrespondensen.

Populating the Coastal Landscapes of Greece

Christopher Nuttall driver sedan 2022 ett internationellt postdoktorprojekt placerat vid SIA och National and Kapodistrian University of Athens, finansierat av Vetenskapsrådet. *Populating the Coastal Landscapes of Greece: Assessing Coastal Engagement in Later Prehistoric (7000–1100 BCE) Southern Greece*, analyserar användningen av kustområden, eller "coastsapes", under förhistorisk tid. Eftersom 2024 var projektets sista år arbetade Nuttall främst med att sammanställa forskningen. Fyra artiklar publicerades under året och ytterligare en artikel är för närvarande under granskning.

Vetenskapliga samarbeten

Retracing Connections och The Digital Periegesis

SIA samarbetar med Uppsala universitet inom ramen för två större vetenskapliga studier. Den första är ett forskningsprogram finansierat av Riksbankens Jubileumsfond: *Retracing Connections: Byzantine Storyworlds in Greek, Arabic, Georgian and Old Slavonic (c. 950–c. 1100)*. Den andra är ett projekt finansierat av Vetenskapsrådet, *The Digital Periegesis*. Tre forskare inom det förstnämnda projektet, som leds av Ingela Nilsson, och två inom det andra, under ledning av Anna Foka, arbetade på SIA under 2024.

Infrastruktur för forskning

Mötesplats Medelhavet/Common Ground

Under 2024 avslutades arbetet med en digital plattform för allt material från svenska utgrävningar i Medelhavsområdet *Common Ground*, vilket pågått

sedan 2019 som ett samarbete mellan SIA och de svenska instituten i Rom och Istanbul, med finansiering från Riksbankens Jubileumsfond. Årets engagemang bestod därför till stor del av att sprida information om projektet inför dess officiella lansering. En portal till databasen utvecklades (<http://commongroundarch.org/en/>) och Rominstitutets direktör Ulf Hansson och SIAs direktör Jenny Wallensten presenterade projektet vid *European Association of Archaeologists* årsmöte i Rom i augusti.

Personalens vetenskapliga verksamhet

Jenny Wallensten

Institutets direktör Jenny Wallensten är docent vid Lunds universitet. Hon forskar inom området antik grekisk religion, med speciellt fokus på kommunikation mellan gudar och människor, gåvor till gudarna och gudanamn.

Skrifter publicerade eller antagna 2024

D. Grigoropoulos, V. Evangelidis & J. Wallensten, red., *Twilight of the Gods. Greek Cult Places and the Transition to Late Antiquity*, antagen för publicering i serien *Skrifter utgivna av Svenska institutet i Athen*, 4°.

M. Haysom, M. Mili & J. Wallensten, red. 2024. *The Stuff of the Gods. The Material Aspects of Religion in Ancient Greece* (*Skrifter utgivna av Svenska institutet i Athen*, 4°, 59), Stockholm.

M. Spathi, M. Chidirolou & J. Wallensten, red. 2024. *Apotropaia and Phylacteria. Confronting Evil in the Ancient Greek World*, Oxford.

Direktör Jenny Wallensten föreläser vid Institutets årsmöte på Akropolismuseet.

SIA samarbetar med forskargrupper vid Uppsala universitet inom projekten Digital Periegesis och Retracing Connections. Databasen Mötesplats Medelhavet skall inom kort öppnas för forskare och intresserad allmänhet.

J. Wallensten & G. Ekroth, red. 2024. *Revisiting the Work of Martin P. Nilsson* (Skrifter utgivna av Svenska institutet i Athen, 8°, 24), Stockholm.

J. Wallensten 2024. 'Decisive Dedications', i *The Stuff of the Gods. The Material Aspects of Religion in Ancient Greece* (Skrifter utgivna av Svenska institutet i Athen 4°, 59), Stockholm.

J. Wallensten, 'Efficiency of Epithets. Anthropomorphic Onomastic Attributes in Pausanias' Narrative', antagen för publicering i *Revue de l'histoire des religions*.

J. Wallensten, 'Demeter Chthonia Between Argolis and Lakonia. A Peloponnesian Perspective', antagen för publicering i *Teiresias*.

J. Wallensten, 'Preface', i *My Name is Your Name. Anthroponyms as Divine Attributes in the Greco-Roman World*, i tryck, red. V. Gasparini, J. Alvar Ezquerro & C. Bonnet.

Gästföreläsningar, konferensbidrag och seminarier

'Official Secrets? On Lists of Mystai from Samothrace to Hermione', *Records and Religious Knowledge in Ancient Greece*, Nederländska institutet i Athen, 11 april.

'Pireuslejonet – 3D-undersökning och betydelsen av ett lejon', tillsammans med Laila Kitzler Åhfeldt, *Det fjortonde heldagsrunrådet. Erik Brate (1857–1924)*, Riksantikvarieämbetet, 16 maj.

'Conclusions', *Omnipotens. Manufacturing and Empowering gods in Greco-Roman Antiquity 2*, Universidad Carlos III, Madrid, 29–31 maj.

'Creating Common Ground. Swedish Archive Research on the Past for the Future', tillsammans med Ulf Hansson, *European Association of Archaeologists Annual Meeting*, Rom, 31 augusti.

'Lists of Mystai or Mysterious Lists? Identifying the Worshippers of Demeter Chthonia in Hermione', Docentföreläsning, Lunds universitet, 4 december.

'Lists of Mystai: Do They Affect the Efficiency of the Initiation Ritual?', *Efficacy of Ritual in the Ancient Worlds: Terminology, Concepts, and Contexts*, Jagellonska universitetet, Krakow, 17 december.

Organisation av vetenskapliga möten

Open-ended Asine II. Long-term Materialities and Mentalities of a Coastal Aegean Community. Organisation tillsammans med Ann-Louise Schallin, SIA, 28–30 juni.

Revisiting the Work of Martin P. Nilsson. Organisation tillsammans med Gunnel Ekroth, Lunds universitet, 3 december.

Poikilia: en resa i antikvetenskapernas mångfald. Medelhavsmuseet, Stockholm, 5 december.

Löpande seminarier

The Athens Greek Religion Seminar, 2015–, en eller två sammankomster per månad på SIA.

Forskningsprojekt

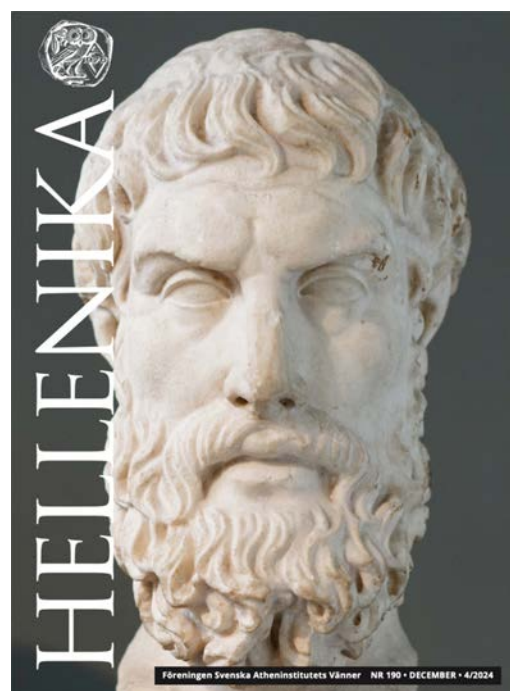
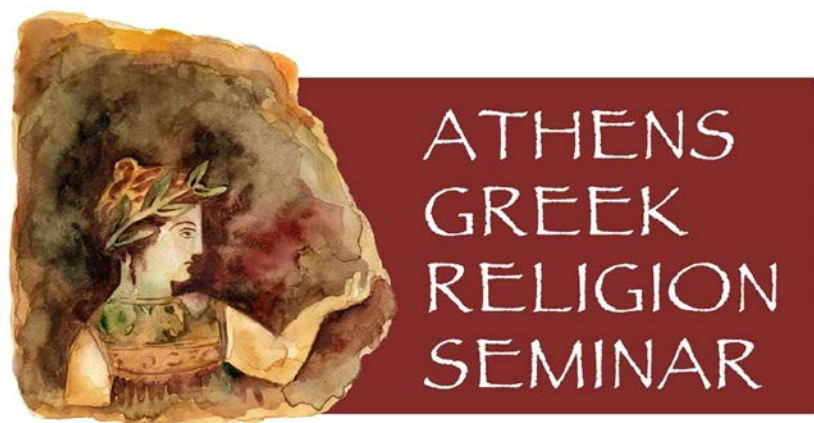
Hermione: A Model City?, 2018–
(Ledning tillsammans med Dr Alcestis Papadimitriou, huvudansvar, direktör för den länsantikvariska myndigheten i Argolis.)

The Cultural Biography of the Pireus Lion, 2021–
(Ledning)

Efficacité des rites, 2019–
(Deltagande)

Institutets vänförening ger ut tidningen Hellenika fyra gånger om året.

The Athens Greek Religion Seminar möts en gång i månaden sedan 2015.

Redaktionsarbete

Medlem i Publikationsnämnden vid de Svenska instituten i Athen och Rom.

Medlem i redaktionen för *Hellenika*, Föreningen Svenska Atheninstitutets tidskrift.

Granskning av vetenskapliga arbeten för *Opuscula* och *Arys* (Antigüedad, Religiones y Sociedades).

Vetenskapliga kommittéer och referensgrupper

Mythos. Rivista di Storia delle Religioni.

Religious Studies, Österreichische Akademie der Wissenschaften.

Uppsala Research Centre for the World in the Viking Age (WiVA), Uppsala universitet.

Georgia Galani

Biträdande direktör Georgia Galani har disputerat i Antikens kultur och samhällsliv vid Stockholms universitet och är specialiserad på antik numismatik. Hennes aktuella forskningsprojekt behandlar uttryck för kulturellt minne i det romerska Makedonien.

Skrifter publicerade eller antagna 2024

G. Galani, 'Republican Rome in Colonial Discourses: 'Consuming' Provincial Coinages in the Eastern Mediterranean', in *Entangled Exchanges: Money, Coinage and Colonial Projects*, red. F. Kemmers & N. Myrberg-Burström, Routledge, 105–122.

P. Klingborg, G. Galani, J. Blid, S. Dadaki & P. Malama. 'Pergamos: An Unexplored Fortified Site in North-Eastern Greece', *Op.AthRom* 17, 7–24.

Skrifter inskickade för publicering 2024

G. Galani, 'Οι αρετές του αυτοκράτορα στις νομισματοκοπίες των ρωμαϊκών επαρχιών', i *Θέματα Αρχαιολογίας* (digital resurs).

Organisation av vetenskapliga möten

To Embrace and to Reject: Cultural Memories in Roman Macedonia (ca. 1st Century BC–3rd Century AD). Internationell workshop, organisation med Panagiotis Tselekas (Aristotelesuniversitet i Thessaloniki), SIA, 21–22 november.

Gästföreläsningar, konferensbidrag och seminarier

'Προανασκαφικές εργασίες στην αρχαία Πέργαμο Πιερίας κοιλάδας', *The Archaeological Work in Mace-*

Institutets biträdande direktör Georgia Galani föreläser på SIA.

Den internationella workshopen To Embrace and to Reject samlade forskare på SIA i november 2024.

Konstvetaren Carl Mauzy var Institutets storstipendiat under vårterminen 2024.

Foto: M. Mauzy.

Beatriz Pañeda Murcia var Institutets storstipendiat under höstterminen 2024 och besökte för sitt arbete bland annat Delos.

donia and Thrace, Aristotelesuniversitet i Thessaloniki, 28–29 mars.

'Heracles in Roman Macedonia: Abolished Symbol or Forgotten Memory?', SIA, 11 oktober.

'From Royal Memories to "Imperial" Concerns: Divine Representations in the Coinage of Roman Macedonia', *To Embrace and to Reject: Cultural Memories in Roman Macedonia (ca. 1st Century BC–3rd Century AD)*, SIA, 21–22 november.

Ledande av/deltagande i forskningsprojekt

Ancient Pergamos Project, 2024–

Biträdande projektledare från svensk sida.

Stipendiater och gästforskare

En viktig del av Institutets forskningsverksamhet är möjliggörande av forskningsvistelser i Athen eller andra delar av Grekland via utdelande av stipendier. De två *Större stipendierna* är terminslånga och kan sökas av studenter på masternivå, doktorander och disputerade forskare, vars arbete gagnas av en vistelse i Grekland. De två *Mindre stipendierna* är månadslånga och kan sökas av studenter på masternivå, doktorander och disputerade forskare som behöver arbeta på plats i Athen eller övriga Grekland.

Carl Mauzy, storstipendiat

Jag tillbringade våren 2024 i Athen i egenskap av Institutets storstipendiat. Mitt projekt, vars fokus låg på fotografi och hur fotografier vävs in i grekisk minnesdiskurs och historieskrivning, bestod av två delar. Den första projektdelen studerade diasporagrekerna och hur de genom fotografier visualiserade och föreställde sig sin tillhörighet och sin samhörighet i de främmande samhällen de bodde i. Främst undersökte jag diasporagreker som hade etablerat sig i koloniala samhällen, framför allt i Afrika. En viktig frågeställning var hur dessa diasporagreker

uppfattade sin ställning i den europeiska koloniala ordningen, och vad fotografier kan berätta för oss om dessa uppfattningar. Den andra delen av mitt storstipendiatprojekt mynnade ur tidigare forskning som jag utfört på Amsterdams universitet. Här intresserade jag mig för fotografier tagna av tyska soldater som deltog i Greklands ockupation under andra världskriget. Tyska soldater fotograferade flitigt krigstillvaron i Grekland och skapade ofta fotoalbum av sina erfarenheter under krigsåren. Idag är dessa tyska amatörskrigsbilder ett särskilt samlarobjekt bland en skara grekiska fotosamlare. Mitt forskningsintresse inriktade sig på varför bilder tagna av de tyska ockupationsmakterna anses vara så viktiga för grekiska samlare och för grekiska minnesdiskurser i allmänhet.

För bägge projektdelarna drog jag nytta av ett viktigt fotoarkiv som Aikaterini Laskaridisstiftelsen nyligen har förvärvat. Vid en av stiftelsens arkivdepåer i Piraeus hittade jag rikligt med material för båda projektdelar. En välkommen överraskning i arkivet var ett stort antal fotoalbum och lösa fotografier tagna av tyska soldater under andra världskriget i Grekland. Eftersom detta ämne till stor del är utforskat var arkivfynden ytterst viktiga för mitt storstipendiatprojekt.

Beatriz Pañeda Murcia, storstipendiat

Från oktober 2024 till februari 2025 hade jag förmånen att som Svenska institutets storstipendiat genomföra en mycket berikande forskningsvistelse i Athen. Jag arbetade på Institutet och det Nordiska biblioteket, belägna i det antika Athens hjärta, och ansträngde mig för att till fullo ta del av Athens stimulerande akademiska atmosfär som främjas av dessa institutioner tillsammans med de andra 18 utländska arkeologiska skolorna.

Under stipendietiden arbetade jag med projektet *Living and Working with the Gods on Hellenistic Delos*, som undersöker religiösa sedvänjor i privathus såväl som i produktions-, lagrings- och kommersiella anläggningar på den kosmopolitiska ön Delos under hellenistisk tid. Projektet syftade till att fördjupa vår

förståelse för de olika sätt som lokalbefolkningen, invandrare och korttidsboende förhöll sig till sina gudar under dagligt arbete och hushållsaktiviteter i kontext av en sjöfartsstad, där det religiösa utbudet utökades av maritima nätverk och mångkulturell dynamik.

I november 2024 gjorde jag en veckas studieresa till Delos för att undersöka relevant arkeologiskt material och jag kunde i december presentera en del av projektets preliminära resultat under seminariet 'Co-Living with the Gods on Hellenistic Delos. Domestic Religion and Home-making in a Multicultural Port City', som en del av Institutets serie *The Athens Greek Religion Seminar*. Mitt föredrag utforskade hur maritim rörlighet (av människor, varor och idéer), inhemskt rum och religion hörde samman på Delos, analyserat genom ett innovativt teoretiskt ramverk som integrerar perspektivet materiell religion lagt på inhemska kulturella praktiker med teorier om hemskaapande (home-making) från migrationsstudier. Stipendieprojektet kommer att publiceras som två separata artiklar och jag arbetar för närvarande på en tredje artikel som analyserar det kultmaterial från det antika Delos identifierade arbetsplatser.

Vid sidan av mitt forskningsarbete hade jag nöjet att även delta i SIAs undervisningsprogram som gästlärare på *Fördjupningskursen i grekisk arkeologi*. Jag reste med studenterna till Peloponnesos och presenterade de arkeologiska platserna Olympia och Mystras arkeologi och historia. Likaså deltog jag med stort intresse vid flera vetenskapliga och utåtriktade evenemang som hölls på SIA under min stipendievistelse.

Lisa Kjällström, det mindre stipendiet

Många forskare har funderat över hur vår uppmärksamhet länkas genom hur föremål ställs ut och ljussätts. Med denna ansats blir museum som Akropolismuseet eller Athens arkeologiska Nationalmuseum inte bara förvaringsplatser för föremål, artefakter och dokument, utan en retorisk ram som får betydelse för vår tolkning. Mot denna inramning, i ett projekt tilldelat ett mindre forskningsstipendium, jämför jag två statyer där den ena kan beskrivas som en replik till den andra: marmorstatyn *Moschoforos* (570 f.Kr.) och Cecilia Edelfalks bronsstaty *Kalvbäraren* (2007). Projektet knyter an till mitt vidare forskningsintresse om estetikens etiska implikationer och frågan om i vilken utsträckning blicken kan förstås som en retorisk handling. Det handlar också om tidens och rummets betydelse för vår blick på vår omvärld och oss själva.

Under min tid i Athen i november sökte jag källor på Nordiska biblioteket och det Tyska arkeologiska institutet, nyfiken på hur *Moschoforos* har beskrivits över tid, beroende på var statyn har visats och vem som har sett den. Mina efterforskningar visar att diskussionen har rört sådant som vilket stenbrott den arkaiska statyns marmor kommer ifrån, med vilken trovärdighet det går att påstå att dess sockel hör ihop med resten av statyn då de återfanns på

olika platser, vad inskriften kan betyda, betydelsen av offerritual samt relationen mellan mannen och kalven han bär på. Av särskilt intresse för mig som retoriker är de ekfraser om statyn som har författats genom åren. I Athen skrev jag essän "Enhet i rörelse: *Moschoforos* i samtida belysning" samt påbörjade arbete med en artikel som knyter an till forskning om hur platsen möjliggör känslomässigt engagemang för det betraktade i bidraget med titeln 'Resonances in Bronze and Marble: Moschophoros, Cecilia Edelfalk's Statue, and the Emphatic Museum'. Jag vill tacka personalen på det Nordiska respektive tyska biblioteket, Svenska institutets personal och resestipendiaten Julia Börjesson för trevliga veckor i Athen. Jag ser fram emot att snart komma tillbaka igen.

Stipendiaten Lisa Kjällström arbetade på ett projekt som knöt ihop retorik, konsthistoria och estetik.

Miriam Selén Gerson, det mindre stipendiet

Jag tillbringade september 2024 vid Svenska institutet i Athen, tillsammans med min familj. Denna vistelse erbjöd ett fantastiskt tillfälle att fördjupa mig i mitt avhandlingsskrivande, med tillgång till både det fina Nordiska biblioteket och en inspirerande miljö.

Mitt avhandlingsprojekt sker vid Teologiska fakulteten i Uppsala, inom ramen för ämnet Hebreiska bibelns exegetik. Jag studerar en tolkningstradition som återfinns i många senantika judiska texter om den israelitiska offerkulten. En hel del av framför allt mitt teorikapitel rör dock även grekisk offerkult – parallellerna mellan dessa två offerkulturer är slående, och det finns mycket tidigare forskning kring grekisk offerritual som det var mycket berikande för mig att ta del av. Min månad i Athen gick framför allt åt att skriva färdigt detta teorikapitel.

Jag är mycket tacksam över att ha fått detta tillfälle att odla tvärvetenskapliga perspektiv och kunskaper, både för min avhandling och för framtida projekt. Vid sidan av avhandlingsskrivandet passade jag nämligen också på att besöka den polyteistiska

Miriam Selén Gerson jämförde biblisk och grekisk offerritual under sin stipendietid 2024.

Filippo Lepori berättar om Athens agoras olika kronologiska faser för klassikerstipendiaterna Alice Andrén och Michelle Selander.

gruppen Labrys altare och offerplats på Filopappos, som en första undersökning inför något jag hoppas kan bli ett kommande postdoktorprojekt. Jag är mycket intresserad av hur man inom vissa nutida både judiska och polyteistiska grekiska religiösa grupper förhåller sig till offer som religiös praktik. Samtidigt som det utgör en så stor del av den egna religionshistorien finns en mängd svårigheter att hantera både på ett teologiskt och praktiskt plan.

Filippo Lepori, det mindre stipendiet

Filippo Lepori är doktorand i Antikens kultur och samhällsliv vid Uppsala universitet. Med hjälp av ett av de mindre stipendierna kunde han tillbringa en månad i Athen under vårterminen 2024 för att arbeta med sin avhandlingsstudie om homerisk offerrit.

Under sin vistelse hann han även presentera delar av sin forskning inom ramen för *The Athens Greek Religion Seminar* och hjälpte till med undervisning av de två gymnasistipendierna som premierats av Athenvännerna och Klassikerförbundet.

Pelayo Huerta Segovia, gästforskare

Pelayo Huerta Segovia, Universidad Autónoma de Madrid, återvände till Athen som gästforskare vid SIA under höstterminen 2024 för att arbeta med avhandlingen *The Herm in Athens and Attica: from the Origin to the Early Classical Period*. Efter en intensiv period avslutade han arbetet med studien och kunde disputerar i mars 2025.

Seminarier och föreläsningar

SIA:s rika vetenskapliga program når en stor internationell publik på plats i Athen och via hybridformat. Under 2024 löpte fyra föreläsnings- eller seminarier: *The Athens Greek Religion Seminar*, där aktuella frågor inom antik grekisk religion diskuteras, *Aegean Lectures*, föreläsningar på temat egeisk bronsålder som organiseras i samarbete med föreningen Aegeus, *Retracing Connections Research Dialogues*, online-seminarier som i diskussionsformat presenterar forskning knuten till forskningsprogrammet *Retracing Connections*, som leds av Ingela Nilsson (Uppsala universitet), samt *Bridges*, den serie som SIA arrangerar tillsammans med Svenska institutet i Rom. Till den sistnämnda bjuder vi in talare vars forskning slår en bro mellan de grekiska och romerska kultursfärerna. Samtliga serier är välbesökta och utmärker sig i det rika utbud av seminarier och föreläsningar som Athen erbjuder. *The Athens Greek*

Religion Seminar, Retracing Connections och Bridges sköts i hybridformat och samlar deltagare från hela världen.

Institutets årliga högtidsföreläsning hölls på Akropolismuseet den 5 mars, medan föreläsningen till Gustav Karlssons minne, *The Gustav Karlsson Lecture on Byzantine Culture and Literature*, gavs på Institutet den 19 november.

Aegean Lectures

23 februari: Tasos Bekiaris (Aristotelesuniversitetet i Thessaloniki): *Stone Technologies by the Lake: The Macrolithic Assemblage from Neolithic Dispilio, Kastoria, NW Greece*.

23 mars: Paraskevi Elefanti: *A Tale of two Sites: Technological Traditions at the Pleistocene to Holocene Boundary in Greece, Based on Evidence from Boila Rockshelter and Kephalaria Cave*.

15 december: Katerina Kopaka (Kretas universitet): *Little Islands, Big Cultural Issues. The Gavdos Experience*.

The Athens Greek Religion Seminar

6 februari: Olga Palagia (National and Kapodistrian University of Athens): *A Cult Statue of Dionysus from a Private Sanctuary of the Second Century BC in Piraeus*.

27 februari: Wolf-Dietrich Niemeier (Deutsches Archäologisches Institut): *The Sanctuary of Athena at Miletus. Cult Continuity from the Minoan Period to the Persian Destruction of 494 BC*.

12 mars: Tulsi Parikh (British School at Athens): *Rethinking the Ancient Greek Temenos: Boundary or Frame?*

2 april: Susan Deacy (University of Roehampton): *'I Danced Myself Right out the Womb'. Athena, Dance and Movement in Ancient Greek Religion*.

23 april: Riccardo Di Cesare (Università degli Studi di Foggia) & Germano Sarcone (Scuola Normale Superiore): *The Sanctuary of the Archaic Acropolis at Hephaistia (Lemnos). New Data on Cult and Ritual Practices in their Context*.

14 maj: Filippo Lepori (Uppsala universitet): *Why Does Zeus Care About Burnt Thighbones Only? Burnt Animal Bones at Thyia Sacrifice Between the*

Professor Olga Palagia och professor Bonna Wescoat presenterade aktuell forskning i serien The Athens Greek Religion Seminar. Seminarierien organiserades under 2024 för tionde året i rad.

Homeric Poems and Zooarchaeological Evidence from the Late Bronze Age and Early Iron Age.

11 juni: Rebecca van Hove (Rijksuniversiteit Groningen): *Divine and Human Authority in Early Cretan Law.*

24 september: Hans Beck (Universität Münster): *The Materiality of Oaths.*

8 oktober: Bonna Wescoat (American School of Classical Studies at Athens): *From City to Sanctuary on Samothrace.*

22 oktober: Edward Harris (Durham & Edinburgh Universities): *Suppliants, Law and Religion: The Traditions About Cylon's Attempt at Tyranny.*

13 november: Hannah Smagh (Penn State University): *Constructing Sacred Space in the Ancient Greek House.*

10 december: Beatriz Pañeda Murcia (Lunds universitet): *Living and Working with the Gods on Hellenistic Delos.*

Bridges

15 oktober: Jan Stubbe Østergaard (Ny Carlsberg Glyptotek): *The Recent History of Research on the Polychromy of Greek and Roman Sculpture: The Copenhagen Angle.*

Retracing Connections Research Dialogues

19 mars: Myrto Veikou (Patras universitet), Markéta Kuhánková (Masarykova univerzita) & Ingela Nils-

son (Uppsala universitet): *From Narrative to Lived Spaces: Digenis Akrites in Recent Research.*

23 april: Fotini Kondyli (University of Virginia/American School of Classical Studies at Athens) & Milan Vucasinovic (Uppsala universitet): *Layers of Urban History: From Modern to Byzantine Athens through the Athenian Agora Excavations Archives.*

Övriga föreläsningar

5 april: Institutets årsmöte. Jenny Wallensten (SIA): *The Work of the Swedish Institute at Athens in 2023.* Anton Bonnier (Uppsala universitet): *Pollen Records and the Ancient Athenian Economy: New Multi-disciplinary Approaches to Land-use and Agriculture in Ancient Attica.*

11 oktober: Georgia Galani (SIA): *Heracles in Roman Macedonia: Abolished Symbol or Forgotten Memory?*

19 november: The Gustav Karlsson Lecture on Byzantine Culture and Literature. Aglae Pizzone (Syddansk universitet): *Questions of Methodos: The Reception of Byzantine Rhetorical Theory in Early Modern Europe.*

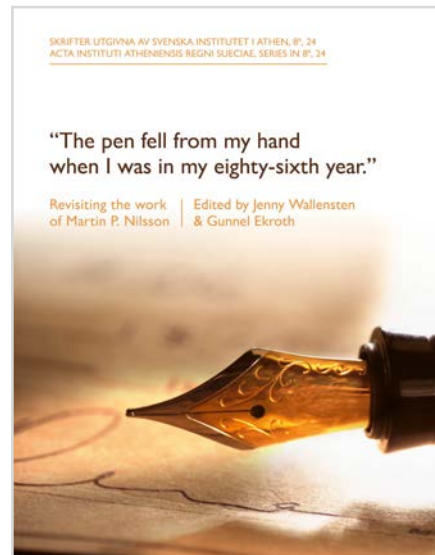
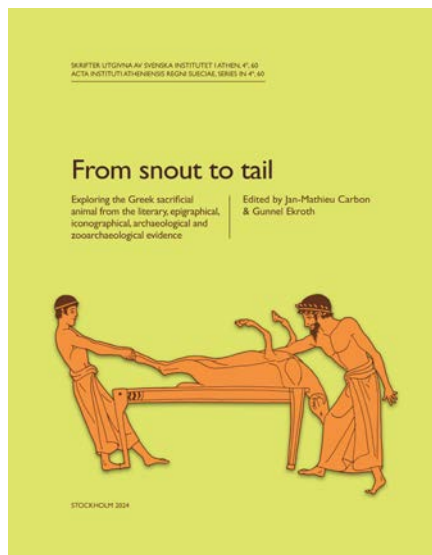
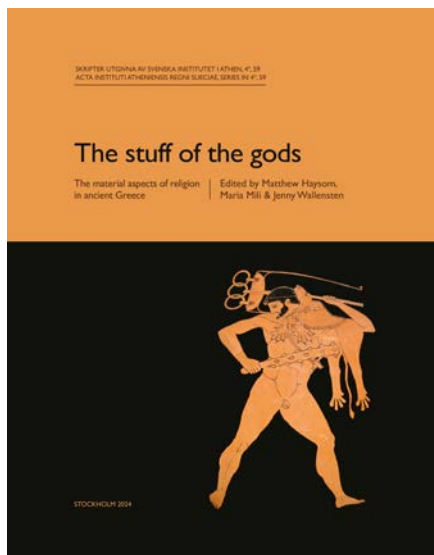
Konferenser och workshops

Svenska institutet i Athen är ett internationellt etablerat centrum för vetenskapliga sammankomster av olika slag och erbjuder årligen ett stort utbud av konferenser och workshops.

25 januari: *Spatial Approaches to Ancient Greek and Cypriote Landscapes.* Internationell workshop orga-

I januari 2024 samlades en internationell grupp forskare på Institutet för att arbeta med material från ett cisternsystem identifierat i Poseidonhelgedomen på Poros.

niserad av Chris Nuttall (SIA), med stöd av Vetenskapsrådet.

31 januari: *The Cistern System at Kalaureia*. In-house workshop.

28–30 juni: *Open-ended Asine II. Long-term Materialities and Mentalities of a Coastal Aegean Community*. Internationell workshop.

7–8 november: *Understanding Delphi. On the Importance of Divination in Ancient Greece*. Internationell workshop arrangerad i samarbete med Axel och Margaret Ax:son Johnsons stiftelse.

21–22 november: *To Embrace and to Reject: Cultural Memories in Roman Macedonia (ca. 1st Century BC–3rd Century AD)*. Internationell workshop organiserad av Georgia Galani, med stöd av Riksbankens Jubileumsfond.

3 december: *Revisiting the Work of Martin P. Nilsson*, Lunds universitet.

5 december: *Poikilia: En resa i antikvetenskapens mångfald*, Medelhavsmuseet, Stockholm.

Publikationer

Institutets publiceringsverksamhet drivs av Publikationsnämnden vid de Svenska instituten i Athen och Rom och samfinansieras av de båda instituten. Athen- och Rominstituten ger gemensamt ut en årlig tidskrift: *Opuscula. Annual of the Swedish Institutes at Athens and Rome*. Vid sidan av denna ger Atheninstitutet också ut monografier och konferensvolymmer i två egna serier: Skrifter utgivna av Svenska institutet i Athen, 4° och 8°. Samtliga SIAs nya publikationer finns öppet tillgängliga: <https://ecsi.se>

Skrifter utgivna under 2024

Opuscula 17. Följande artiklar innehöll resultat från Institutets projekt i Kalaureia, Pergamos och Palamas-Vlochos:

Patrik Klingborg, Georgia Galani, Jesper Blid, Stavroula Dadaki & Penelope Malama: 'Pergamos. An Unexplored Fortified Site in North-Eastern Greece'.

Maria Väiöpoulou, Robin Rönnlund, Fotini Tsiouka, Johan Klange, Derek Pitman, Ian Randall, Rich Potter & Harry Manley: 'The Palamas Archaeological Project 2023. A Preliminary Report of the Greek–Swedish Collaboration in the Municipality of Palamas, Region of Karditsa, Thessaly'.

Julia Habetzeder: 'A Bronze Deposit Excavated at Kalaureia in 2016. A Statuette of the Herakles Chiaramonti Type, a Stand and a Thymiaterion'.

Konferensvolymmer

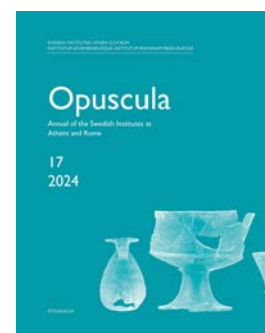
M. Haysom, M. Mili & J. Wallensten, red. *The Stuff of the Gods. The Material Aspects of Religion in Ancient Greece* (Skrifter utgivna av Svenska institutet i Athen, 4°, 59).

J.-M. Carbon & G. Ekroth, red. *From Snout to Tail. Exploring the Greek Sacrificial Animal from the Literary, Epigraphical, Iconographical, Archaeological, and Zooarchaeological Evidence* (Skrifter utgivna av Svenska institutet i Athen, 4°, 60).

J. Wallensten & G. Ekroth, red. *"The Pen Fell from my Hand when I was in my Eighty-Sixth Year." Revisiting the Work of Martin P. Nilsson* (Skrifter utgivna av Svenska institutet i Athen, 8°, 24).

2024 var ett framgångsrikt år för SIAs skriftserier: inte mindre än tre monografier inom området antik grekisk religion publicerades, samtliga med omedelbar öppen tillgång.

Tidskriften *Opuscula* ges ut gemensamt av de Svenska instituten i Athen och Rom. *Opuscula* rangordnades under 2024 som den femte bästa bland de 186 tidskrifter som Scopus inkluderar under ämnet "Classics".

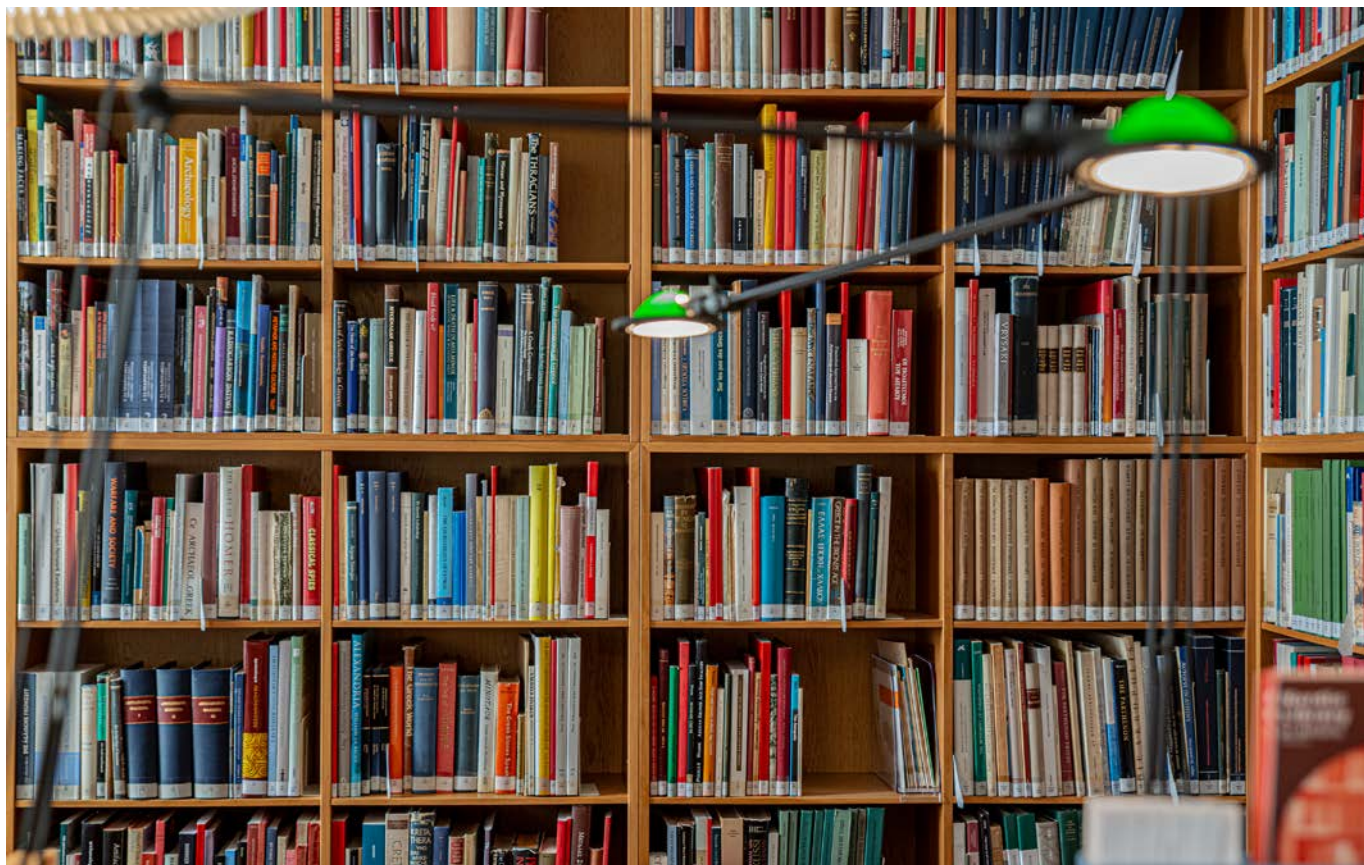
Nordiska biblioteket

1995 slog de danska, finska, norska och svenska instituten i Athen samman sina boksamlingar och öppnade det gemensamma Nordiska biblioteket med stöd från Nordiska rådet. Nordiska biblioteket utgör idag en ytterst värdefull akademisk resurs som erbjuder 35 850 monografier och 23 230 tidskriftsnummer kompletterade av rika digitala tjänster. Biblioteket ligger precis intill SIA, på Kavalottigatan 7. För Nordiska biblioteket ansvarar en styrelse som består av de fyra nordiska institutens direktörer. Ordförandeskapet roterar och innehades under 2024 av Finlands Athen-instituts direktör, Petra Pakkanen. Bibliotekets drift sköttes under året av huvudbibliotekarie Patrick Talatas och forskningsbibliotekarie Annti Lampinen, assisterade av två praktikanter via Erasmus+: Emilia Vesterinen (Helsingfors universitet) och David Nitter (Göteborgs universitet). Ansvarig för bokinköp och bokutbyten från SIAs sida var under 2024 den biträdande direktören Georgia Galani.

Glädjande nog registrerades rekordmånga användare under 2024, hela 4 095 besökare, vilket är den högsta siffran någonsin. De gästande studenterna och forskarna kom från 20 olika länder. Förutom användare från de fyra nordiska nationerna och Grekland utnyttjade framför allt spanska och nederländska forskare och studenter biblioteket.

Två utställningar presenterades i Nordiska bibliotekets lokaler under 2024. Akvarellsamlingen *The Image of Athens* av Peter Sternäng, men också *Tomorrow's Truth, an Interventional Art Exhibition*, skapad av studenter från Konstfack i Stockholm. Deras konstverk sattes upp utspridda i biblioteket utan invigning eller katalog. Några verk upptäcktes omgående av besökarna, medan andra kan komma att upptäckas om flera år.

Nordiska biblioteket ligger precis intill SIA och erbjuder arbetsplats och forskningsresurser till nordiska och internationella forskare. Patrick Talatas, Annti Lampinen och Klairi Livanou sköter verksamheten på Nordiska biblioteket i Athen.

Institutets undervisning tilltalar även rävar. Masterstudenten Lucas Tornqvist presenterar platsen Thorikos. Foto: E. Bäck.

Motsatt sida: Arkeologen Alexandra Mari hjälper masterstudenten Alessia Iaconelli att ta sig ner i en grotta som under 400-talet f.Kr förvandlades till en plats helgad åt nymferna. Foto: S. Blixt.

UNDERVISNING

I samarbete med universitet och högskolor i Sverige erbjuder Institutet kurser på grund- eller avancerad nivå. Kursernas ämnesområden kan variera, men gemensamt för all utbildning vid Institutet är att vistelsen på plats i Grekland skall skapa ett mervärde för både läroprocess och erhållen kunskap. SIAs undervisning sker mestadels i fält och på museer, kompletterat av viss salsundervisning.

sen är av stor betydelse för framtida arkeologer och de som antas fortsätter vanligen inom universitets- eller museivärlden. 2024 års kurs gavs i samarbete med Stockholms universitet. Huvudansvariga för undervisningen var Jenny Wallensten (SIA) och Georgia Galani (SIA) och studenterna kom i år från Göteborgs, Lunds och Uppsala universitet.

Universitetskurser

Fördjupningskurs i det antika Greklands arkeologi, 15 hp

Varje år ges den omfattanden kursen Fördjupningskurs i det antika Greklands arkeologi för studenter på master- och doktorandnivå. Ett intensivt program tar studenterna runtom i Grekland till arkeologiska platser samt små och stora museer. Fördjupningskur-

Övriga kurser

Gymnasiestipendiater

Svenska klassikerförbundet och Föreningen Svenska Atheninstitutets vänner, i samarbete med Svenska institutet i Athen, delar varje år ut stipendier till två elever i klassiska språk. De två utvalda gymnasisterna tas emot på SIA och får under en vecka besöka olika historiska platser i Grekland där de undervisas av direktören, biträdande direktören ochorstipendiaten.

Georgia Galani med klassikerstipendiaterna Alice Andrén och Michelle Selander vid agora i Athen.

Masterstudenten Samuel Blixt presenterar Athenas bronsstaty i Pireusmuseet för sina kurskamrater.

*Attikas gränser vaktades
av gränsfört på strategiskt
lämpiga platser.*

*Studenterna och
Marcus Sink tävlar
på Nemeas stadion.*

KULTUR OCH UTÅTRIKTAD VERKSAMHET

Institutet skall enligt det allra första protokollet från 1946 likaväl som enligt dagens stadgar arbeta för att främja kulturutbytet mellan Sverige och Grekland. Detta sker genom en bred flora av kulturella evenemang. Institutet kan stå som ensam arrangör, men samarbetar ofta med Sveriges ambassad i Athen, Svenska skolföreningen, Svenska kyrkan i Athen, nätverket UNIC (EU National Institutes for Culture) samt museer, bokförlag med flera. Sedan 2017 arbetar Institutet även för ett direkt kulturutbyte mellan unga svenska och grekiska konstnärliga utövare. Institutet samlar konst- och musikstudenter till undervisningsinternat där deltagarna under en vecka arbetar på ett gemensamt projekt. Internatet lägger en ovärderlig grund till ett internationellt nätverk inom studenternas professioner.

Film

Även under 2024 arbetade SIA aktivt för att låta den svenska publiken möta ny grekisk film och presentera svensk film i Grekland. De *Grekiska filmdagarna*, åter arrangerade tillsammans med Stiftelsen Grekiska Kulturhuset, Grekiska Skolan i Stockholm och Kvinnosektionen i Grekiska föreningen i Stockholm, gick av stapeln under tre söndagar i oktober. Regissören Periklis Choursoglou var på plats i Stockholm för att presentera sitt verk *The Promotion* för filmpublik och skolbarn, vilket var mycket uppskattat.

Söndag, 6 oktober

Aerolin, kortfilm av Alexis Koukias-Pantelis

Murderess, långfilm av Eva Nathena

Söndag, 13 oktober

Crossing, kortfilm av Aineias Tsamatis &

Katerina Mavrogeorgi

Listen, långfilm av Maria Douza

Söndag, 20 oktober

The Chaos She Left Behind, kortfilm av Nikos Kolioukos

The Promotion, långfilm av Periklis Choursoglou,

Efter filmvisningen fick publiken möjlighet att ställa frågor till filmens regissör, Periklis Choursoglou.

SIA stödde även Svenska ambassadens i Athen svenska filmfestival, där åtta filmer visades på biografen Studio New Star Cinema i Athen 17–24 april, liksom den svensk-grekiske filmaren Nikolas Kolovos deltagande i Nafplions kortfilmsfestival med bidraget *Index*.

Teater

SIA stödde under 2024 även en scenisk omarbetning av Theodor Kallifatides *Timandra*. Föreställningarna, i regi av Chrysa Kapsouli, ägde rum på teater ELER under april månad.

Litteratur

Litteraturen dominerade SIAs kulturprogram under 2024. Särskilt glädjande var att klassisk svensk poesi fick stort utrymme genom två kvällar vigda åt Karin Boye respektive Edith Södergran. "Nordic Noir" uppmärksammades åter: genren är fortsatt mycket populär i Grekland.

Föregående sida:

Nils Landgren och Funk Unit spelade på Athen och Prevezas jazzfestivaler.
Foto: Vangelos Patsialos.

Grekiska filmdagar.

Foto: Eleni Androvic.

Timandra levde i det klassiska Athen och rörde sig i Sokrates och Alkibiades kretsar. Theodor Kallifatides roman om hennes liv presenterades som teaterföreställning under 2024 av Teater ELER. Foto: Katerina Tzigotzidou.

SIA och Konstfack besökte kommunen Aristoteli för att diskutera framtida samarbete kring regionens fantastiska mönster- och textilsnitt.

15 april: *Karin Boyes verk i grekisk översättning.* I samband med att en ny grekisk översättning av valda dikter av Karin Boye kom ut under 2024 bjöd SIA och förlaget Entefktiriou in till poesiäffon. Översättaren Despoina Kaitatzi-Choulioumi, poeten och kritikern Maria Topali samt Jenny Wallensten diskuterade och läste dikter på svenska och grekiska.

24 april: *Swedenborg, the Mystic.* Tillsammans med förlaget Eurasia uppmärksammade SIA en nyutgåva av Ralph Waldo Emersons bok *Swedenborg, the Mystic*, i grekisk översättning av Michalis Katsimitsis.

22 maj: *Mitt namn är Eva/På botten av tingen.* I samarbete med det kommunala biblioteket i Kavalla presenterades lyriksamlingen *Mitt namn är Eva* av Despoina Kaitatzi-Choulioumi och antologin *På botten av tingen*, Karin Boyes dikt i urval i grekisk översättning. Despoina Kaitatzi-Choulioumi diskuterade dessa sina verk tillsammans med poeten Ioannis Stoupas och filologen Katerina Iliadou.

11 juni: *Nordic Noir.* Tillsammans med Kavallas kommunala bibliotek anordnade SIA och Kavallahuset en föreläsning på temat *Nordisk deckarlitteratur: Sociopolitiska frågor och skälen till dess internationella framgång.* Kvällens talare var Nikos Georgiades, grekisk kändare av svensk/nordisk kriminallitteratur.

12 juni: *Författarsamtal med Nikos Georgiades.* Kavallahuset bjöd dagen efter in till författarsamtal mellan Nikos Georgiades och husets gäster.

6 november: *Edith Södergran och översättningens utmaningar.* Finlands Athen-institut och SIA samarrangerade i november en mycket välbesökt poesiäffon som uppmärksammade Edith Södergran. Södergrankännaren Agneta Rahikainen presenterade Södergrans liv och verk, samt dess inverkan på nordisk litteratur. Konstnären Martin Bergström talade om sitt och Agneta Rahikainens arbete med boken *Flora Poetica. Edith Södergran i växtriket*, medan Despoina Kaitatzi-Choulioumi avslutningsvis diskuterade utmaningarna kring att översätta poesi.

25 november: *Orden är försenade.* Kavallahuset välkomnade akademiledamoten Jila Mossaed under 2024. I samband med detta anordnades en poesiäffon där Jila Mossaed presenterade sin diktsamling *Orden är försenade* och läste valda poem på persiska/farsi och svenska.

11 december: *Hjältinnor i svenska deckarromaner.* För att uppmärksamma författaren Stieg Larsson 20 år efter hans död arrangerade SIA ett föredrag av Nikos Georgiades.

12 december: *To παιδί/Barnet.* Den prisbelönta författaren Giannis Palavos novellsamling *Barnet* utkom under 2024 i svensk översättning av Jan-Henrik Swahn. De bägge möttes på SIA för ett samtal om böcker och barndom.

Konst

Akvarell

27 september–18 oktober. SIA och Nordiska biblioteket bjöd under höstterminen in till utställningen *The Image of Athens*, med akvareller av konstnären Peter Sternäng.

Textilkonst

I maj 2024 besökte representanter för SIA och Konstfack staden Ouranoupoli och Palaiochori i Chalkidiki för att förbereda ett framtida pro-

jekt kring områdets kulturarv och rika textiltradition.

Musik

Athens Jazz Festival grundades 2021 och SIA har sedan dess varje år medverkat genom att sponsra deltagande för svenska musiker. Sedan flera år arrangeras Prevezas jazzfestival i anslutning till Athens, vilket gör att musikerna uppträder där också. 2024 bjöd på fantastiska konserter, då SIA bjudit in en världsstjärna för att uppträda: trombonisten Nils Landgren och hans band Funk Unit.

SIAs vänförening skänkte målningen *Bilden av Athen*, skapad av konstnären Peter Sternäng, till Institutet i samband med 75-årsjubileet.

Nils Landgren och Funk Unit intog både Athen och Prevezas jazzfestivaler, med stöd från SIA.
Foto: Vangelis Patsialos.

*Nästa sida: SIA tar regelbundet emot svenska och internationella grupper och informerar om verksamheten. I oktober 2024 besökte till exempel den svenska Riksdagens Socialförsäkringsutskott Institutet och i samband med detta fick de en visning av Akropolismuseet under ledning av SIAs direktör Jenny Wallensten.
Foto: S. Keramida.*

En efterlängtat ny Kavallabroschyr publicerades under 2024 med generöst stöd från Kungliga Patriotiska Sällskapet.

Den Europeiska språkdagen drar alltid stor publik och det finns generellt ett stort intresse för det svenska språket i Grekland.

Sagan om Pireuslejonet är författad av Erik Magntorn och illustrerad av Martine Castoriano.

Kulturarv

Gruvan som kulturarv

Den 21 februari besökte SIAs kultursekreterare Eleni Androvic Falu Koppargruva tillsammans med representanter för gruvmuseet i kommunen Aristotele i Chalkidiki. Syftet med besöket var att etablera kontakt mellan de två gruvkommunerna för framtida samarbeten kring hur man bäst bevarar och visar upp gruvdriftens mångtusenåriga historia för kommande generationer.

Barn, forntid och framtid

Sedan två år tillbaka arbetar SIA tillsammans med Bohusläns museum och OMEP Sverige för att uppmärksamma hur barn ser på forntid och framtid och hur en ung generation på ett lekfullt sätt kan engageras i kulturarvsvård. Seminariet *Sustainability Through Cultural Heritage* samlade museipersonal och pedagoger vid två tillfällen, den 20 och 22 maj, för en introduktion till spännande läromedel och nya infallsvinklar.

Sagan om Pireuslejonet

Under 2024 fortsatte SIAs samarbete med barnboksförfattaren Erik Magntorn och illustratören Martine Castoriano. Deras nya barnbok, *Sagan om Pireuslejonet*, berättar historien om det grekiska lejonet som fick besök av runristande vikingar och sedan togs som krigsbyte till Venedig, en "biografi" som nu dokumenteras och studeras av SIA i samarbete med Svenska institutet i Rom, Riksantikvarieämbetet samt Centrum för den vikingatida världen (WiVA) vid Uppsala universitet. Institutet vill med barnboksinitiativet även i fortsättningen främja en yngre generations intresse för historia och arkeologi.

EUNIC

SIA är fullvärdig medlem i EUNIC (EU National Institutes for Culture). Under dess egid deltog Insti-

tutet den 28 september åter i den Europeiska Språkdagen som anordnades för tolfte gången i syfte att fira Europas rika språkflora. Årets tema var språkets roll för att lära barn om hållbarhet i ett långt perspektiv. I detta sammanhang presenterade Sveriges ambassad i Athen, Svenska skolföreningen och Institutet tillsammans det svenska språket.

Utåtriktad verksamhet

SIA arbetar aktivt för att öka sin synlighet i Sverige liksom i Grekland. Bland årets nytillskott vad gäller tryckt information kan nämnas en ny broschyr som presenterar gästhemmet i Kavalla, liksom vårt samarbete med barnboksförfattaren Erik Magntorn och illustratören Martine Castoriano. I sociala medier är Institutet aktivt på Facebook (www.facebook.com/SwedishInstituteAthens) och Instagram ([Swedinst](https://www.instagram.com/SwedishInstituteAthens)). Valda föreläsningar spelas in och finns på vår YouTube-kanal, https://www.youtube.com/channel/UC-Cmj4bFxG_MqtXhyAQ-DJ1Q

Kavallahuset har också en egen Facebook-sida, www.facebook.com/Kavallahuset och ett instagramkonto, ([kavallahuset_sia](https://www.instagram.com/kavallahuset_sia)), liksom Nordiska biblioteket: www.facebook.com/nordiclibrary.

Institutet informerar också om sin verksamhet på plats i Grekland genom att ta emot besökande grupper. I Sverige presenteras verksamheten regelbundet av direktören i olika sammanhang, under 2024 besökte exempelvis Riksdagens socialförsäkringsutskott Institutet. Vidare har under 2024 en riktad satsning gjorts för att öka kunskap om de tre Medelhavsinstituten hos forskare och studenter i ämnen som traditionellt inte förknippas med deras verksamhet. Tre digitala informationsseminarier genomfördes som en del av Medelhavsinstitutens roll i nätverket USI (Universitet och institut i Samverkan för Internationalisering, www.usinetwork.se); dessa togs mycket väl emot och kommer nu att genomföras varje år.

SVENSKA HUSET I KAVALLA
ΤΟ ΣΟΥΗΔΙΚΟ ΣΠΙΤΙ ΣΤΗΝ ΚΑΒΑΛΑ

GÄSTHEMMET I KAVALLA

Kavallahuset är ett gästhem för konstnärliga utövare och forskare som söker arbetsro i en unik miljö. Huset donerades 1976 till SIA av Svenska tobaksmonopolet och är sedan dess en oas för inspiration och koncentration. Huset byggdes i funktisstil 1936. En stor del av originalmöblemanget finns kvar och bidrar till känslan av att gå in i en annan tid när du går över tröskeln. Gästerna vittnar alla om husets stimulerande atmosfär, där konst och vetenskap samsas och berikar varandra.

Intendentens hälsning

Kavallahuset tog emot så många som drygt 200 gäster under säsongen 2024, som vanligt en blandning av forskare och personer som arbetar inom konstnärliga yrken. Huset var under året öppet för gäster mellan den 4 mars till den 19 december. Det är alltid roligt att konstatera att många av våra gäster är återkommande men även många nya "förstagångare" fann vägen till Kavallahuset under 2024. Liksom varje år hade vi glädjen att ta emot åtta stipendiater från Svenska författarförbundet, sex stipendiater från Svenska fotografers förbund samt en stipendiat från Lunds tekniska högskola.

Den gemensamma nämnaren för alla våra gäster är skrivandet, som innefattar allt från att skriva vetenskapliga artiklar och kurslitteratur till skönlitteratur och översättningar. Många doktorander och deras handledare erfar också att Kavallahuset är en idealisk plats att mötas på för att kunna arbeta ostört med skrivprocessen och handledning. En hälsning från en av våra gäster, Hans Löf, Professor i nationalekonomi, Institutionen för industriell ekonomi och företagsledning på Kungliga tekniska högskolan och som vistades en vecka i maj i Kavallahuset illustrerar detta:

"Perioden blev sällsynt framgångsrik då ett forskningsmaterial färdigställdes som resulterade i en vetenskaplig publicering i en internationellt prestigefylld forskningsjournal, en svensk publicering i nationalekonomisk tidskrift, ett DN-debattinlägg samt två inbjudningar till svenska myndigheter för att presentera den aktuella studien."

Kavallahuset arbetar främst med att skapa en rofylld plats för intensivt individuellt arbete, men skapar också möjligheter att mötas kring spännande temata och engagerar sig i Kavallas kulturliv. Under året kunde husets och inbjudna gäster till exempel delta i både poesiäftnar och deckarkvällar på Kavallas kommunala bibliotek. De uppskattade interna kulturkvällarna, där någon av husets gäster presenterar sitt pågående arbete, fortsatte som förut, och under 2024 kunde gästerna lyssna till Roi-

ne Magnusson, stipendiat från Svenska fotografers förbund, Henrik Brändén, molekylärbiolog och författare, Svante Norrhem, historiker, Marie Andersson, fotograf, och konsthistorikern Stavroula Goudaki. Stavroula Goudaki delade med sig av sin kunskap vid tre tillfällen på temat konsthistoria, modern och samtida konst och tog gästerna med på en konsthistorisk resa som började med de kvinnliga megastjärnorna på den internationella konstscenen idag och avslutades med ett tillbakablickande perspektiv på kvinnliga konstnärer från 1500-talet till nutid, via en diskussion om vad som egentligen är grejen med samtidskonst och om vad som helst kan vara konst idag.

Det uppskattade samarbetet med Kavallas komvux och deras utbildning inom agronomi och vinproduktion fortsatte framgångsrikt. Under året kom studenter och lärare för att inom ramen för utbildningen beskära vinlunden, skörda vindruvorna, mäta deras sockerhalt och sedan pressa druvorna i skolans lokaler.

Avslutningsvis vill jag också uppmärksamma SIAs nya arkeologiska projekt cirka 35 km väster om Kavalla vid det pittoreska samhället Moustheni i Pangaions kommun. Det är ett femtiotal år sedan som institutet senast hade en arkeologisk utgrävning i norra Grekland och det är därför extra glädjande att SIA kan påbörja en ny utgrävning tillsammans med Kavallas länsantikvariska myndighet. Sedan flera år tillbaka arbetar vi med att integrera SIA och Kavallahusets verksamheter i högre grad och detta är ett gyllene exempel på det! Forskargruppen om fem personer hade Kavallahuset som bas under tre varma veckor i juni vilket utgjorde första fasen av arbetet. Det är verkligen roligt att projektet ger möjlighet för svenska studenter och forskare att lära känna norra Grekland bättre under de kommande fem åren som utgrävningsprojektet planeras att pågå.

När trädgårdsinventeringen stod klar förra året vände vi våra blickar inåt och dokumenterade även Kavallahusets inventarier under 2024. Byggnadsantikvarie Boel Melin har gjort en komplett inventering som nu finns i digital version och som tryckt kompendium. Materialet tänkt att fungera som underlag för möblering och framtida hantering av inventarierna och det är förstås även viktigt att veta vad som finns och vad som behöver behandlas med extra hänsyn.

Välkomna att ta del av vår verksamhet på plats under 2025!

Elisabeth Gullberg

Stipendiatrapport

Under 2024 tilldelades åtta fotografer stipendium från Svenska fotografers förbund för vistelse i Kavallahuset. Här följer Roine Magnussons rapport.

*Föregående sida:
En vistelse i Kavallahuset är oslagbar för inspiration och koncentrerat arbete.*

Foto: R. Magnusson.

Nästa sida: Kavallahusets
vackra trädgård är liksom
huset K-märkt.

Analogt och svartvitt på cykel

Jag hade föreställt mig att jag skulle arbeta på några av mina pågående projekt under min vistelse. Men de tankarna bleknade bort så snart jag klev in i Svenska huset i Kavalla. "Nej," tänkte jag, "det här är inte platsen för det arbetet." Istället skulle jag följa en annan, mer personlig längtan. Jag bestämde mig där och då – jag skulle bara fotografera. Analogt och i svartvitt. Inga projekt, inga måsten. Bara frihet. Det var som om allt föll på plats.

Jag hyrde en cykel, eller rättare sagt, Kavallahusets intendent Elisabeth hjälpte mig att hyra en. Med kameran placerad i ryggsäcken cyklade jag genom Kavallas omgivningar, varje filmrulle fylldes som sidor i en dagbok, varje bild en skiss över dagar som flöt förbi i en tidlös dimma. Med Elisabeths hjälp fick jag också träffa två människor som snabbt blev mina bästa grekiska vänner – Dimitris och Elisabeth.

Det är något speciellt när man möter personer man omedelbart känner en samhörighet med, som om man alltid har känt dem. Tillsammans utforskade vi Kavallas omgivningar – långt österut på fågel-skådning, genom skogar med djupa raviner, och vid matbord där familjer samlades för sena middagar. Under tiden fortsatte jag att fotografera, och rullarna med exponerad film fylldes sakta men säkert den medtagna plastpåsen från en butik med röd logga ICA EKO Mellringe. Det var en tid av återvändande. Ett återvändande till fotografien som den en gång började – för det rena nöjet, för den inneboende lusten att uttrycka sig genom bilder. Jag cyklade varv efter varv runt Kavalla, besökte ruiner och nunne-

kloster, byar högt uppe i bergen och fågellokaler där jag lät fåglarna överskugga kameran. Eleonorafalkar, balkanspett, östlig medelhavsstenskvätta, cettisångare, sydnäktergalar, alpseglare och sporrvipor följde varandra som noter i ett synintryck. Staden blev mitt levande landskap som jag utforskade alla dygnets timmar.

Jag mötte människor på sena barbesök, hälsade på bekanta under tidiga morgonpromenader och utbytte ord med farbror vid hörnet varje gång jag passerade. Mot slutet av min vistelse höll jag en föreläsning om min fotografi för Kavallas fotoförening. Det var en kväll fylld av varma möten och samtal som berikade min tid här ännu mer. Så om början av min resa var fylld med tveksamhet, så löstes den upp i samma stund som jag satte foten i Kavalla. Här fann jag en plats som kändes som hemma, på riktigt. Kavalla blev platsen för mig, och jag vet att jag kommer att återvända hit gång på gång, för att fortsätta mitt skissande, bara fotografera helt enkelt med lust och av behov att uttrycka sig i bild. Och jag ser fram emot att återse mina nyfunna vänner, Dimitris och Elisabeth, som nu är en del av mitt liv för alltid. Jag är tacksam mot Elisabeth, föreståndaren, för att hon hjälpte mig möta de människor jag behövde träffa för att landa mjukt även i grekiska Kavalla.

Tack också till all övrig personal på Sverigehuset i Kavalla för allt fint ni gör, och tack till alla andra gästerna i huset. Ni gjorde mina två veckor här till något helt annat än vad jag föreställde mig när jag lämnade Sverige.

Detalj från Bilden av Athen, skapat av konstnären Peter Sternäng.

Nästa sida: personalen i Athen (ovan) och i Kavalla (nedan).

PERSONALEN 2024

Direktör: Jenny Wallensten
Biträdande direktör: Georgia Galani
Administratör & kultursekreterare: Eleni Androvic
Administratör: Katerina Gabierakis
Intendent i Kavalla: Elisabeth Gullberg
Städpersonal: Kalliopi Kalli & Irini Damaskou (Athen), Stella Vakipoulou & Evangelia Vakipoulou (Kavalla)
Ekonomikonsult: Anna Henriksson (Athen)
Trädgårdsmästare: Vladimir Kaisidis (Kavalla)
Ekonom: Kristina Björkstén Jersenius (Stockholm)
Redaktör: Julia Habetzeder (Stockholm)

STYRELSEN 2024

Ordförande: Ruth Jacoby, ambassadör
Vice ordförande: Gunnel Ekroth, professor i antikens kultur och samhällsliv, Uppsala universitet
Skattmästare: Staffan Bengtsson, före detta statssekreterare och överintendent
Sekreterare: Jenni Hjohlman, akademisekreterare, Vitterhetsakademien
Studentrepresentant: Yannick de Raaff, doktorand i antikens kultur och samhällsliv, Göteborgs universitet.

Övriga ledamöter:

Susanne Berndt Ersöz, universitetslektor i antikens kultur och samhällsliv, Lunds universitet
Mikael Johansson, universitetslektor i grekiska, Stockholms universitet
Maria Oen, universitetslektor i konstvetenskap, Lunds universitet
Ann-Louise Schallin, professor i antikens kultur och samhällsliv, Stockholms universitet
Kjell Weinius, Svenska klassikerförbundet
Ida Östenberg, professor i antikens kultur och samhällsliv, Göteborgs universitet

Institutet är djupt tacksamt för de donationer, gåvor och andra typer av ekonomiskt stöd som möjliggör viktiga delar av verksamheten. Dessa välgörare får sina namn inskrivna på en marmorskiva i Institutets entré.

Stiftelsen Svenska institutet i Athen bedriver sin verksamhet i tre fastigheter. Dessa ägs av stiftelsen och utgörs av husen i Athen och Kavalla samt en andel på 25% av Nordiska bibliotekets hus i Athen.

SVENSKA INSTITUTET ÖNSKAR TACKA

Det grekiska kulturdepartementet

Lina Mendoni, Kulturminister
Georgios Didaskalou, Generalsekreterare
Olympia Vikatou, Generaldirektör för kulturarv
Elena Kountouri
Konstantina Benissi
Julia Papageorgiou
Georgia Fakarou
Evgenia Kokorou
Sofia Stavrianopoulou

Den länsantikvariska myndigheten i Argolis

Alkestis Papadimitriou
Angeliki Kossiva

Den länsantikvariska myndigheten i Chania

Maria Andreadaki Vlazaki
Eleni Papadopoulou
Eftichia Protopapadaki

Den länsantikvariska myndigheten i Karditsa

Maria Vaiopoulou
Fotini Tsiouka
Palamas kommun
Sokratis Daskalopoulos
Dimitris Papamargaritis
Angelos Davatzikos
Petros Davatzikos
Invånarna i Metamorfosi,
Vlochos och Palamas

Den länsantikvariska myndigheten i Kavalla

Stavroula Dadaki
Penelope Malama
Invånarna i Moustheni
Mousthenis kulturförening
Pangaions kommun

Den länsantikvariska myndigheten för Pireus och öarna

Andreas Darlas
Maria Borboudaki
Sofia Michalopoulou
Ioannis Syropoulos
Maria Giannopoulou

Grekiska kulturdepartementets marinarknologiska enhet

Eleni Mpanou
Dimitrios Kourkouvelis-Rodostamos
Panagiota Galiatsatou
Andreas Sotiriou
Kaiti Tagonidou
Themistoklis Troupakis

Heraklions museum

Stella Chrysoulaki

Sveriges Ambassad i Grekland

H.E. Johan Borgstam/
H.E Håkan Emsgård
Amanda Gudmunsson
Sofia Keramida

Greklands ambassad i Sverige

H.E. Aikaterini Fountoulaki
Nicky Psychari

Svenska kyrkan i Athen

Svenska språkföreningen i Athen

Jazzlinjen, Fridhems folkhögskola

Anders Vestergård
Andreas Hourdakis

Institutionen för jazzmusik, Joniska universitetet

Dimos Dimitriadis

Athens School of Fine Arts

Konstfack

Kavalla kommun

Dimofelia, Public Benefit Organisation of the City of Kavala
Kommunala konservatoriet i Kavalla
Kavallas kommunala bibliotek

Ouranoupoli kommun

Souflí kommun

Vänföreningen Chrysalida
Tsarikis Silk House
Silk Line Mouhtaridis
Bourouliti Silk Handicrafts
Pireusbankens kulturstiftelse

Föreningen Svenska Atheninstitutets vänner

Föreningen Kavallahusets vänner

Svenska Klassikerförbundet

Grekiska kulturhuset i Stockholm

Apostolis Papakostas

Kvinnosektionen i Grekiska föreningen, Stockholm

Maria Chouliara

Design & dokumentation

Fotis Theodoridis, webbdesigner
Vasilis Theodorou, fotograf

Välgörare

Gunvor och Josef Anérs stiftelse
Helge Ax:son Johnsons stiftelse
Herbert och Karin Jacobssons stiftelse
Kungliga Patriotiska Sällskapet
Kungliga Vitterhetsakademien
Längmanska kulturfonden
Magnus Bergvalls stiftelse
Riksbankens Jubileumsfond
Susi och Gösta Enboms donationsfond
Åke Wibergs stiftelse

Vänföreningar

Institutet har två vänföreningar, Föreningen Svenska Atheninstitutets vänner och Kavallahusets vänner. Vi tackar dem bägge för ett gott samarbete under 2024.

För mer information om aktiviteter och medlemskap, besök gärna <https://athenvannerna.se> och <https://kavallavannerna.se>.

Grekland

Svenska institutet i Athen, Mitseon 9, 117 42 Athen, Tel. +30 210 923 21 02. E-post: swedinst@sia.gr
Gästhemmet i Kavalla, Emilianou 13, 654 03 Kavalla, Tel. +30 2510 223352. E-post: kavallahuset@sia.gr

Sverige

Stiftelsen Svenska institutet i Athen, Skeppargatan 8, 114 52 Stockholm, Tel. +46 (0)8 572 119 40.
E-post: sia@medelhavsinstitutet.se, www.sia.gr

 [SwedishInstituteAthens](https://www.facebook.com/SwedishInstituteAthens)

 [swedinst](https://www.instagram.com/swedinst)

 [Swedish Institute at Athens](https://www.youtube.com/SwedishInstituteatAthens)

